

Het kan wél

Verkiezingsprogramma 2026–2030

**"Na een dag ergens
anders denk ik altijd: ik
ben weer thuis!"**

D66
groningen

**Voor een bruisende stad.
Het kan wél**

Voorwoord

Een bruisende stad. Dat is voor mij niet zomaar een slogan, maar een diepgevoeld verlangen voor Groningen. Een gemeente waar mensen zich vrij voelen om hun eigen weg te gaan, en zich tegelijkertijd verbonden voelen met elkaar en met hun omgeving. Een omgeving die ruimte geeft om te groeien, te twijfelen, te dromen en elkaar te vinden. Een plek waar je prettig woont, waar lokale ondernemers de stad en de dorpen kleur geven, waar groene ruimte rust brengt en waar iedereen kan meedoen.

Dat doen we door te investeren in wonen, ondernemerschap, vergroening, kansengelijkheid en diversiteit. Ambitieuze? Zeker. Maar onmogelijk? Absoluut niet. Want ik geloof dat het kan, misschien wel meer dan ooit; het kan wél.

D66 Groningen kiest voor een gemeente die mensen vooruit helpt. Niet door de overheid te laten bepalen hoe je moet leven, maar door een overheid die ervoor zorgt dat je jezelf kunt zijn, mag houden van wie jij wil en dat je kunt samenwonen met wie je wil. En door te investeren in duurzame scholen waar talent volop tot bloei kan komen, ongeacht wie je ouders zijn of wat ze deden. Door dorpen en wijken waar gemeenschapszin tot leven komt en wordt versterkt en waar je elkaar tegenkomt. Door te bouwen aan een woningmarkt die werkt voor starters, studenten, gezinnen en senioren. En door te kiezen voor innovatieve en duurzame oplossingen; van schone energie tot een biodiverse, groene openbare ruimte, die onze leefomgeving gezonder en mooier maken.

We schrijven dit programma in een tijd waarin Nederland weer begint te geloven in een positieve toekomst, mits we oog hebben voor de uitdagingen van vandaag en morgen. De verkiezingsuitslag van 29 oktober 2025 heeft laten zien dat optimisme, openheid en samenwerking, winnen van cynisme en stilstand, van populisme en polarisatie en van betutteling en doorgeschoten regeldruk. Die energie is er landelijk en zeker ook in Groningen.

Want ook hier geldt: met positieve ambitie, met slimme keuzes en vooral; met elkaar, kunnen we meer dan we denken.

Ons programma laat zien hoe we dat doen: met plannen voor meer passende-woningen, sterke, inclusieve scholen die een afspiegeling zijn van onze lokale samenleving, duurzame en veilige dorpen en wijken, goede mobiliteit, een florerende lokale economie en een rechtvaardige aanpak van armoede en schulden. Met investeringen die waarde creëren voor onze stad én voor de generaties die na ons komen.

Groningen is een fijne en leefbare stad. Maar het kan én moet beter, want er liggen grote uitdagingen voor ons; financieel, ecologisch en sociaal. En dat kunnen we alleen samen: met inwoners, ondernemers, instellingen en hun, vaak mooie initiatieven. Samen hebben we goud in handen!

D66 wil samen bouwen aan een vrij, duurzaam en verbonden Groningen waar een ieder die dat wil, goed kan wonen en leven in een bruisende stad met sterke omliggende dorpen!

Jim Le-A-Njoe
Lijsttrekker D66 Groningen

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	5
1. Inleiding bij dit verkiezingsprogramma.....	6
2. Leven in de gemeente Groningen.....	11
2.1 Iedereen moet mee kunnen doen.....	11
2.2 Een vrij en inclusief Groningen.....	16
2.3 Gezondheid & zorg.....	18
2.4 Armoede- en schuldenbestrijding.....	20
2.5 Samen maken we Groningen.....	22
3. Wonen in de gemeente Groningen.....	27
3.1 Wonen.....	27
3.2 Verkeer & mobiliteit.....	33
3.3 Groene omgeving & duurzaamheid.....	37
3.4 Veiligheid.....	41
4. Ondernemen in de gemeente Groningen.....	46
4.1 Economisch klimaat.....	46
4.2 Ondernemerschap.....	52
5. Jong zijn & (op)groeien in de gemeente Groningen.....	56
5.1 Kinderopvang & basisonderwijs.....	56
5.2 Voortgezet onderwijs.....	58
5.3 Beroeps- & wetenschappelijk onderwijs.....	59
5.4 Een leven lang leren.....	60
5.5 Zorg voor de jeugd.....	61
5.6 Meedoen in de samenleving.....	63
6. Cultuur & vrije tijd in de gemeente Groningen.....	66
6.1 Vrijwilligers.....	66
6.2 Sport.....	67
6.3 Cultuur.....	70
6.4 De binnenstad als bruisend hart.....	72
7. Financiën & keuzes.....	75
7.1 De besteding van het gemeenschapsgeld.....	76
7.2 De financiering van de plannen in dit verkiezingsprogramma.....	77
8. Colofon.....	80

---

1. Inleiding bij dit verkiezingsprogramma

Een stem aan de inwoners

Toekomstplannen bedenken, dat begint met luisteren naar de Groningers. Wat vinden zij belangrijk? Waarom is dit een fijne gemeente om te wonen, maar ook: wat heb je nodig als het niet lukt om rond te komen of als je geen geschikte woonplek kunt vinden? Hoe moet het zijn om wakker te liggen vanwege het voortbestaan van je bedrijf of om je wereld steeds kleiner te zien worden met het verdwijnen van voorzieningen en vervoer? We spraken tientallen inwoners van de gemeente om daar achter te komen.

***“Ik ben bevoorrecht dat ik hier woon.
Groningers, daar kun je van op aan. Prettige mentaliteit.”***

Een verkiezingsprogramma opstellen met alleen het oog op de komende vier jaren, dat doen we niet. Want we moeten écht verder vooruit kijken. Laten we zeggen: tot 2050.

Maar allereerst: hoe waarderen Groningers het wonen in stad en ommeland? Al willen we onze gesprekken niet wetenschappelijk onderbouwd noemen of geheel representatief, toch geeft de vraag ‘welk cijfer geeft u uw leven?’ een beeld. Gemiddeld geven zij het een dikke 8. Een cijfer waar de gemeente in meer of mindere mate onderdeel van uitmaakt. Immers: je leefomgeving, het gevoel van veiligheid en vrijheid, de mogelijkheid om je te ontwikkelen, ze liggen aan de basis van een goed leven. Het zijn tegelijkertijd aspecten die op punten beter kunnen.

“Rust, geluk en roots”

De punten die beter kunnen – of die we juist moeten behouden of versterken – lees je in dit verkiezingsprogramma. Ze zijn verweven met onze kernwaarden en ons beeld van een goede, leefbare gemeente.¹ Dit is waar we voor staan.

Het continue onderhoud van democratie en vertrouwen

Democratie en vertrouwen zijn niet vanzelfsprekend. Daar moeten we continu aan blijven werken, met elkaar. Daarvoor is het nodig dat we elkaar als inwoners onderling vertrouwen. Maar ook dat er weer vertrouwen groeit tussen inwoners en de overheid.

D66 laat met dit verkiezingsprogramma zien hoe de inwoners van Groningen meer vertrouwen krijgen in de democratie en overheid. Maar ook dat diezelfde overheid vertrouwen toont in de Groningers, in hun ervaring, kracht en verantwoordelijkheid.

Dat vormt de basis voor het continu verbeteren van het leefklimaat in onze gemeente. Want de gemeente Groningen is nooit af.

Sociaal liberalisme

Persoonlijke autonomie en vrijheden zijn een groot – zo niet: het grootste – goed, maar hebben alleen waarde wanneer alle Groningers rechtvaardig worden behandeld en (waar nodig) ondersteund. Het lijkt of de verschillen tussen inwoners groter worden. Steeds meer mensen lukt het niet meer om mee te komen in de maatschappij, omdat ze een slechte start hebben gehad, zich buitengesloten voelen of niet de mogelijkheden krijgen die ze nodig hebben om verder te komen in het leven.

“Je bent pas echt vrij als iedereen vrij is”
- Jan Terlouw

---

¹ Bron: Groen, A., Sneijders, N., Barels, R., Duvekot, K., Van Eck, L. (2025). *22 ideeën voor de gemeente(n) die we willen*. Uitgave van de Dr. Hans van Mierlo Stichting.

D66 laat met dit verkiezingsprogramma zien hoe zij het gemeentebestuur wil laten fungeren als vangnet en trampoline voor elke inwoner van de gemeente. Waarbij niemand krijgt te horen 'hoe het moet' maar juist de vrijheid houdt om zichzelf te kunnen zijn. De gemeente biedt ruimte en ondersteunt, maar staat niemand in de weg.

Pragmatisch & vooruit kijken

Politici hebben nogal eens de neiging om in algemene, ongrijpbare termen te spreken. Ver van de dagelijkse belevingswereld van de inwoners waarvoor ze aan het werk zijn. D66 zet zich juist in om die afstand tussen stadhuis en inwoners te verkleinen.

Zo heeft D66 voor dit verkiezingsprogramma (een zeer diverse groep) Groningers bevraagd op wat zij 'het beste voor Groningen' vinden. Met als uitkomst: werkbare en haalbare acties voor de toekomst. Een toekomst die we aan de volgende generaties durven door te geven. Daar gaan we vandaag al mee aan de slag.

Met dit in ons hoofd hebben wij onze plannen voor de gemeente Groningen neergezet, van nu tot 2030 met een doorkijk tot aan 2050. Maar wij blijven hierover in gesprek – democratische partij als we zijn – met de inwoners van onze gemeente, die wonen in al die dorpen en stad. D66 denkt over grenzen heen en is zich bewust dat keuzes die de gemeente Groningen maakt, van grote invloed zijn in de gehele provincie Groningen.

Een verkiezingsprogramma voor alle inwoners van:

Dorkwerd	Noordlaren
Engelbert	Onnen
Garmerwolde	Roodehaan
Glimmen	Sint Annen
Groningen	Slaperstil
Haren	Ten Boer
Hoogkerk	Ten Post
Leegkerk	Thesinge
Lellens	Vierverlaten
Meerstad	Winneweer
Middelbert	Wittewierum
	Woltersum

Hoofdstuk 2

Leven in de gemeente Groningen

---

2. Leven in de gemeente Groningen

Vrij leven in een gemeente waar iedereen mee kan doen

"Ik wens de Groningers aandacht voor elkaar toe. Dat we elkaar begroeten, dat er ruimte is om samen te komen", aldus één van de inwoners die wij spraken. En daar heeft ze een belangrijk punt te pakken. Want door contact met elkaar te leggen, groeien het wederzijds begrip, de onderlinge solidariteit en het plezier in het samen leven. Moeilijk? Wij denken van niet. Het begint bij het faciliteren en behouden van ruimte waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en samen activiteiten kunnen ondernemen. En bij het scheppen van de voorwaarden waardoor iedereen mee kan doen in onze gemeente.

"Er is steeds minder solidariteitsbesef. Betaal eens een kopje koffie voor een ander."

2.1 Iedereen moet mee kunnen doen

2.1.1 Gemeenschapszin, elkaar ontmoeten

Dat is altijd belangrijk geweest, maar nu misschien wel meer dan ooit. Onze gemeente moet een plek, een gemeenschap zijn waar iedereen mee kan doen vanuit de eigen identiteit. Daar heeft de gemeente een grote verantwoordelijkheid, dus maakt D66 zich sterk voor dorpen en wijken die de gemeenschapszin bevorderen. Zodat mensen – wie dan ook – elkaar (weer) kunnen ontmoeten, samen kunnen leven en (daardoor) mee kunnen doen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Elk dorp en elke wijk krijgt een huiselijke ontmoetingsplek.
- Dorpen en wijken krijgen eigen regie op de sociale ontwikkeling, onder andere door middel van een wijkbudget. De bestedingsvrijheid van dit budget ligt bij de bewoners, het is niet de gemeente die bepaalt waar het geld aan wordt uitgegeven.

-
- We dichten de krantenkloof: buurthuizen worden voorzien van gratis regionale kranten, om onderlinge uitwisseling te stimuleren en informatieachterstanden te verkleinen.
  - In meerdere dorpen en wijken is het voor bewoners mogelijk om tijdens aanschuifdiners mensen te ontmoeten (gefaciliteerd door de gemeente).
  - Gemeenschappelijk wonen wordt toegankelijker, zonder onnodig belemmerende regels.
  - De gemeente ondersteunt bewonersinitiatieven die de gemeenschapszin bevorderen.
  - De gemeente stimuleert de inzet van ervaringsdeskundigen in de strijd tegen eenzaamheid. Dit kan eenzame Groningers in belangrijke mate helpen om stappen te zetten om uit de eenzaamheid te komen.

2.1.2 Stad en voorzieningen bereikbaar voor iedereen

De stad wordt goed bereikbaar voor wie minder mobiel is, voor wie zich bijvoorbeeld voortbeweegt met rolstoel, scootmobiel, kinderwagen of blindenstok. Dat betekent dat de WMO-taxi alle voorzieningen kan blijven bereiken en obstakels in de openbare ruimte uit de weg zijn geruimd. Datzelfde geldt voor wie in de Groninger dorpen woont, waar elke inwoner met het openbaar vervoer een bezoek aan vrienden, concert of ziekenhuis kan afleggen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- De binnenstad is goed bereikbaar en toegankelijk voor iedereen. Obstakels zijn uit de weg geruimd en alle voorzieningen blijven bereikbaar met de WMO-taxi.
- Voor de fietsers zijn er in de stad, naast de officiële fietsenstallingen, ook mogelijkheden om 'kort te parkeren'. Zonder dat deze fietsen obstakels vormen voor anderen.
- De inwoners van alle dorpen en wijken in de gemeente Groningen zijn in staat om de voor hen belangrijke voorzieningen te bereiken.

“Denk ook aan mensen die digitaal niet zo vaardig zijn, zorg dat zij dingen net zo makkelijk kunnen regelen als ieder ander”

2.1.3 Basisvaardigheden & geletterdheid

We denken misschien dat in de huidige tijd vrijwel iedereen 'gewoon' kan lezen, schrijven en rekenen. Toch is het – vaak verborgen – probleem van laaggeletterdheid aanzienlijk. In de gemeente Groningen zijn naar schatting 15.000 mensen tussen de 18 en 65 jaar laaggeletterd, wat neerkomt op ongeveer 9% van de volwassen bevolking.² Opvallend daarbij is dat dit relatief vaak voorkomt bij jongeren onder de 30 jaar.

Er ligt een taboe op het niet goed kunnen lezen en schrijven. Dat maakt de oplossing van het probleem lastig, maar zeker niet onmogelijk. Vanwege de impact ervan – mensen raken sociaal geïsoleerd – is het een onderwerp waar we hoe dan ook iets aan moeten doen.

Datzelfde geldt voor de digitale vaardigheid van onze bewoners. 23,3% van de inwoners tussen de 12 en 75 jaar heeft geringe of geen digitale basisvaardigheden. Ook dit leidt tot kansenongelijkheid en sociale uitsluiting.

---

² Bron: Gemeente Groningen (2025). *Plan van Aanpak laaggeletterdheid gemeente Groningen* (z.a.). Geraadpleegd op 7 mei 2025 van

<https://gemeente.groningen.nl/plan-van-aanpak-laaggeletterdheid-gemeente-groningen>

Wij zetten ons ervoor in dat iedereen ook op dit vlak mee kan doen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen (o.a. onderwijs, vroege en vroegschoolse educatie, GGD) zijn goed in staat om problemen met basisvaardigheden en geletterdheid te signaleren en ter sprake te brengen. De gemeente faciliteert dit. Een brede en vroegtijdige gezinsaanpak kan bijvoorbeeld een taalachterstand bij kinderen voorkomen.
- In elk dorp en elke wijk zijn laagdrempelige voorzieningen om bewoners te begeleiden in het ontwikkelen van hun taalvaardigheid.
- De basis voor digitale vaardigheid is op orde: bewoners hebben de beschikking over 1) internet en 2) ondersteuning bij het vergroten van hun digitale vaardigheden.
- Elke basisschool in de gemeente beschikt over de mogelijkheid om kinderen met een lage taalvaardigheid buitenschools te ondersteunen.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld en geeft eigen medewerkers de mogelijkheid om, waar nodig, scholing te volgen voor het verder ontwikkelen van basisvaardigheden.
- De gemeente sluit zich aan bij het landelijke LLO-collectief (Leven Lang Ontwikkelen voor laaggeletterden en mensen zonder startkwalificatie) en start een pilot in onze regio. Doel is om scholing toegankelijker te maken voor wie moeite heeft met basisvaardigheden en geletterdheid. De bibliotheken fungeren hierbij als aanjager, coördinator en huiskamer.

2.1.4 Nieuwkomers

In de gemeente Groningen worden momenteel op meerdere locaties vluchtelingen (nieuwkomers) opgevangen. Voor deze inwoners is 'kunnen meedoen' van belang. Want actief deelnemen aan de samenleving (via werk, onderwijs, vrijwilligerswerk of sociale activiteiten) vanaf dag één helpt hen om sneller de taal en gebruiken te leren. Dit bevordert hun welzijn, verkleint de kans op sociale isolatie en vergroot de zelfredzaamheid. Ook versterkt een vroege deelname van nieuwkomers de samenhang tussen inwoners (en daarmee het draagvlak).

Daarnaast brengen nieuwkomers kennis, talent en werkervaring mee. Hun bijdrage is waardevol voor henzelf en de plaatselijke economie, zeker in sectoren met personeelstekorten. Ook dit bevordert een goede integratie, dat heeft bijvoorbeeld de opvang van Oekraïners bewezen. Mede doordat velen van hen snel aan de slag konden, verliep de integratie positief.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Nieuwkomers doen vanaf dag één mee in onze gemeente: ze krijgen taallessen aangeboden, worden geholpen met het zoeken naar werk en worden actief betrokken bij dat wat er in stad en dorpen gebeurt.
- Sociale ontmoetingsruimtes – in dorpen en wijken – zijn plekken waar nieuwkomers contact kunnen leggen en de ruimte krijgen mee te doen.
- Er zijn meer taalbuddy's beschikbaar, doordat inwoners zijn gefaciliteerd in het geven van taallessen. Of door taalprojecten te stimuleren zoals het Rotterdamse initiatief *Walking & talking*, een project dat wij willen overnemen.
- Samen met werkgevers worden arbeidskansen gecreëerd voor nieuwkomers. Deze werkgevers worden ondersteund in de begeleiding.

2.2 Een vrij en inclusief Groningen

Wij staan voor een Groningen waarin iedereen in openheid en veiligheid zichzelf kan zijn. Het maakt niet uit waar je vandaan komt, hoe je er uit ziet of tot wie je je aangetrokken voelt. In Groningen is er plek voor jou en geen ruimte voor discriminatie.

2.2.1 Volledige acceptatie van de regenbooggemeenschap

Er zijn veel stappen gezet in Nederland en in Groningen op het gebied van diversiteit en inclusie. Maar de acceptatie van de regenbooggemeenschap lijkt te stagneren. Zichtbare intimiteit tussen mensen van hetzelfde geslacht lokken bijvoorbeeld nog altijd negatieve reacties uit. Met name transgender en biseksuele mensen krijgen meer en meer te maken met seksueel geweld. Wij mogen de vrijheden waar we zo voor hebben gestreden, niet voor lief nemen. Want in landen elders in de wereld is te zien hoe de acceptatie van de regenbooggemeenschap stappen terug gaat in de tijd. Wij blijven ons volop inzetten voor een inclusief Groningen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Groningen is een open en inclusieve gemeente, waarbij minderheden zichzelf kunnen zijn en vertegenwoordigd worden.
- Scholen worden ondersteund bij het bieden van een veilig klimaat, inclusief onderwijs en goede voorlichting over seksuele en genderdiversiteit.
- Het sportklimaat is inclusief: iedereen voelt zich welkom om welke sport ook maar te beoefenen. Discriminatie wordt niet getolereerd.
- Het melden van discriminatie is laagdrempelig. Hierin werkt de gemeente samen met Meldpunt Discriminatie. Meldingen zijn leerpunten voor nieuw beleid.
- De gemeente geeft als inclusieve organisatie het goede voorbeeld, onder andere door naleving van het Charter Diversiteit.³

---

³ Het Charter Diversiteit is een intentieverklaring, gericht op werkgevers uit de publieke en private sector. Door het Charter te ondertekenen spreken deze werkgevers uit dat ze diversiteit en inclusie op de werkvloer bevorderen en een effectief diversiteitsbeleid (gaan) voeren.

-
- De Diversiteitsagenda van de gemeente wordt vernieuwd. Hierin staat met welke activiteiten en ketenpartners de gemeente werkt aan een inclusief Groningen.
  - De gemeente werkt nauw samen met de regenboogambassadeur van de provincie Groningen

2.2.2 Leven met onze geschiedenis

Voor een inclusieve en bewuste samenleving is het ook van belang dat we kijken naar ons verleden. D66 is daarom sinds een aantal jaren de trekker voor erkenning, herdenking en educatie rondom het Groningse slavernijverleden. Door herkenbaarheid in het straatbeeld en herdenkingsmomenten, leven we met onze geschiedenis. En door het slavernijverleden een plek te geven in het onderwijs – met de link naar de realiteit van vandaag – leren we van onze geschiedenis.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Het koloniale slavernijverleden is zichtbaar in het Groningse straatbeeld. Onder andere door 1) herdenkingsplek(ken) waar betrokkenen een passende vorm voor vinden en 2) het vernoemen van straten naar verzetshelden uit het koloniale slavernijverleden.
- Maatschappelijke organisaties die een rol spelen in de herdenkingen en vieringen rondom het koloniale slavernijverleden, worden structureel ondersteund door de gemeente.
- Jaarlijks wordt het slavernijverleden in onze gemeente herdacht op 1 juli (Keti Koti) en 15 augustus (Indiëherdenking).
- Scholen en musea ontwikkelen lesmateriaal en tentoonstellingen over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden. De gemeente motiveert en faciliteert hierin.
- Er is meer aandacht voor en actie tegen vormen van hedendaagse slavernij- en uitbuitingspraktijken.

2.3 Gezondheid & zorg

***“Zeggen dat iedereen gezond moet leven is makkelijk zat.
Maar je moet het maar wel ‘even’ kúnnen doen”***

Een gezond leven maakt het makkelijker om volop mee te kunnen doen in de samenleving. Maar gezond leven is niet voor iedereen gemakkelijk. Daarom moeten we drempels die dat in de weg zitten, wegnemen.

Gezondheid is geen kwestie van alleen goede zorg. Goede gezondheid is alleen te realiseren door verschillende leefgebieden met elkaar te combineren: welzijn, onderwijs, werk en inkomen, wonen en omgeving. De manier waarop dat gebeurt, gaat de gemeente niet dicteren maar wel faciliteren. Zodat inwoners zelf de regie kunnen nemen over hun eigen gezondheid.

Investeren in preventie is essentieel: we moeten zoveel mogelijk voorkomen dat er gezondheidsproblemen ontstaan. Preventie vraagt wel om meer integrale samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en het versterken van de gemeenschapszin.

Het versterken van die gemeenschapszin helpt bijvoorbeeld om eenzaamheid te verminderen. Want de negatieve gevolgen daarvan zijn groot: eenzaamheid blijkt even ongezond als het roken van een pakje sigaretten per dag.⁴ Ook daarin is integrale samenwerking een noodzaak.

Wij streven ernaar dat iedereen de kans krijgt om gezond op te groeien en oud te worden. Dat start al voor het moment dat een nieuwe Groninger wordt geboren (de eerste 1.000 dagen van een kind zijn bepalend voor de rest van diens leven).

---

⁴ Bron: Movisie (2020). *Eenzaamheid: Wat weten we en waar staan we?* (Talma, M.). Geraadpleegd op 8 mei 2025 van [Eenzaamheid: Wat weten we en waar staan we? | Movisie](#)

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Er zijn sociale 'hubs' – ontmoetingsplekken – gecreëerd waar inwoners, ondernemers en zorgprofessionals samen werken aan preventie en bevordering van gezondheid.
- We bouwen aan wijken, dorpen en straten waar het groen en veilig is. Waar je elkaar kunt ontmoeten en waar de omgeving uitnodigt tot bewegen (met o.a. wandelpaden, klimrekken en ruimte voor *urban sports*).
- Iedereen heeft toegang tot laagdrempelige sportfaciliteiten in de buurt.
- Iedereen krijgt de mogelijkheid om gemeenschappelijke woonvormen te ontwikkelen (zoals kinderen die hun ouders bij zich in huis of op het terrein laten wonen of gezinnen/stellen/individuele met elkaar één pand willen betrekken). Juridische belemmeringen worden daarin zoveel mogelijk weggenomen.
- Mensen kunnen benodigde zorg en ondersteuning zoveel mogelijk zelf inrichten.
- Voor elke mantelzorger is het mogelijk om respijtzorg te regelen: ondersteuning om overbelasting te voorkomen.
- De kwaliteit van de jeugdgezondheidszorg wordt versterkt, waarbij een cruciale rol is weggelegd voor de GGD.
- De gemeente stimuleert de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties als het gaat om preventie. Er worden bijvoorbeeld – met inachtneming van de privacyregels – meer gegevens gedeeld om gezondheidsproblemen te voorkomen. Daarbij heeft de GGD – vanwege haar centrale positie – een coördinerende rol.
- Gezondheid heeft een plek in alle beleidsonderwerpen en projectplannen van de gemeente.
- De gemeente zet in op het verminderen van hittestress.

2.4 Armoede- en schuldenbestrijding

***“Er is meer armoede dan we denken.
Veel daarvan is verborgen, dat merken we niet op”***

We zien dat steeds meer mensen te maken hebben met armoede en (beginnende) schulden. Dit is enorm belemmerend en betekent meer dan ‘weinig geld hebben’. Het betekent: amper of niet mee kunnen doen in de samenleving zoals je dat zou willen. Het betekent: het gevoel hebben dat je overal buiten staat.

In de gemeente Groningen leefde 10% van de kinderen en meer dan 5% van de totale bevolking in 2022 onder de armoedegrens. Ruim 15% moest het doen met een inkomen dat net boven het sociaal minimum lag.⁵

De gevolgen zijn voor hen ook fysiek en mentaal merkbaar: vanuit armoede goed gezond blijven is een flinke klus. Net als het ontwikkelen van de eigen kennis en vaardigheden, ontbreekt het geld en vaak de tijd, energie of juiste informatie. Van kansengelijkheid is dan weinig merkbaar. Ook vergroot het opgroeien in armoede de kans dat kinderen later zelf ook te maken krijgen met (de gevolgen van) geldzorgen.

Zelf de spiraal van armoede doorbreken lukt vaak niet. Daar moet de gemeente de helpende hand bieden. D66 steunt daarom de gerichte aanpak van de gemeente, waarbij minimaregelingen fungeren als ‘trampoline’: een voorziening om op terug te vallen maar ook om zelf weer grip te krijgen op het leven.

***“Ik heb het goed maar er zijn mensen in sociale en
economische armoede,
dat mag de gemeente oplossen”***

---

⁵ Bron: Gemeente Groningen (2024). *Armoedemonitor 2024* (De Vries, I., Van Teerns, M.).

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Menselijker schuldhulpverlening. Wat betekent: de gemeente gaat meer uit van vertrouwen, het bewijs dat inwoners moeten aanleveren om hun schulden aan te tonen wordt minder bureaucratisch.
- De gemeente zet in op begeleiding zodat mensen sneller uit de schulden en/of armoede raken en weer een toekomstperspectief hebben. Elk individu of gezin heeft daarin één vertrouwd aanspreekpunt.
- Er worden ervaringsdeskundigen ingezet in de preventie, signalering van en begeleiding bij armoede.
- De gemeente zet zich meer in om armoede te voorkomen en intergenerationele armoede te doorbreken.
- Naast de gemeente en de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) kunnen mensen met schulden ook voor vragen en ondersteuning terecht bij maatschappelijke vrijwilligersorganisaties.
- De gemeente blijft de brugfunctionarissen op scholen subsidiëren. Deze functionarissen signaleren armoede en schulden onder leerlingen en hun ouders/verzorgers. Ook begeleiden zij hen in het zoeken naar oplossingen.
- In de dorpen en wijken stimuleert de gemeente sociale cohesie door bijvoorbeeld aanschuifdiners te ondersteunen.

2.5 Samen maken we Groningen

***“Ik vind de gemeentepolitiek niet zichtbaar.
Ik zie ze alleen tijdens verkiezingen”***

Onze gemeente kan alleen goed functioneren en goed zijn voor haar inwoners wanneer er vertrouwen is in die gemeente. En wanneer inwoners kunnen meedenken en meebeslissen over hun eigen leefomgeving. Als gemeente willen we open zijn en eerlijk, willen we luisteren naar wat de Groningers belangrijk vinden. En daar ook daadwerkelijk iets mee doen.

2.5.1 Vertrouwen in & contact met de gemeente

De werkwijze van de gemeente moet zo zijn ingericht, dat het de Groningers ondersteunt en zoveel mogelijk eigen regie geeft. Inwoners moeten niet in een systeem van onnodig beperkende maatregelen worden ‘gepropt’, maar vertrouwen krijgen en gestimuleerd worden.

Makkelijk contact kunnen leggen met de gemeente wordt door inwoners belangrijk gevonden. Dit vergroot het vertrouwen in de gemeente. En heeft iemand problemen met de huurbaas, is iemand onterecht gekort op de uitkering of ontevreden over verleende zorg? Dan moet elke inwoner weten waar makkelijk onafhankelijk advies en ondersteuning te krijgen is.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Onze gemeenteraadsleden zijn zichtbaar en bekend in de wijk. Zij bezoeken onder andere structureel scholen en wijkcentra om persoonlijke gesprekken te voeren en zijn actief op sociale media.
- Alle Groningers hebben eenvoudig toegang tot digitaal en fysiek contact met de gemeente.
- De gemeente is een voorbeeld in het geven van vertrouwen en geeft bewoners het recht om zich te vergissen.

-
- Als inwoners gedupeerd zijn door overheidshandelen, zet de gemeente zich waar mogelijk in om tot oplossingen en herstel van vertrouwen te komen.
  - De bureaucratie en bewijslast rondom het regelen van ondersteuning vanuit de Wmo wordt verminderd.
  - De gemeente legt minder nadruk op verantwoordingsplicht door inwoners en toont vertrouwen in de expertise van professionals.
  - Continue controle wordt vervangen door steekproeven.
  - Inwoners hebben laagdrempelig toegang tot o.a. de ombudsman, sociaal raadslieden en onafhankelijke clientondersteuning.

“Sinds Ten Boer samen is gegaan met de gemeente Groningen, zijn dingen beter georganiseerd, zoals het vegen van straten. Er zijn geen dingen slechter geworden. Maar wanneer kom ik de gemeente tegen? Als ik een nieuw rijbewijs moet halen, maar verder niet”

2.5.2 Als inwoner meedenken & meebeslissen

Bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties moeten mee kunnen denken én beslissen. Dát is democratie. En daarnaast: de uitdagingen waar we voor staan, zijn te groot om als overheid alleen op te lossen.

Die samenwerking tussen gemeente en bewoners is alleen mogelijk wanneer we open en eerlijk zijn en elkaar vertrouwen geven. En wanneer we als overheid de ruimte geven aan initiatieven van inwoners. Waarbij helder moet zijn welke burgerinitiatieven worden ondersteund (en welke niet) en waarom.

Meedoen moet de norm worden. Of dat nu gaat om wijkplannen, parkeerbeleid, reclamebelasting of een monument: Groningers moeten mee kunnen denken en beslissen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Burgerberaden en online participatieplatforms worden verder ontwikkeld en ingezet. Daarop wordt de generatietoets toegepast, zodat duidelijk wordt welk effect nieuwe plannen hebben op de verschillende generaties.
- Er is toegankelijke inspraak georganiseerd voor jongeren, bijvoorbeeld via jongerenadviesraden en schoolprojecten.
- Er wordt een jaarlijkse *Samen maken we Groningen-dag* georganiseerd, waar o.a. inwoners hun initiatieven presenteren.
- Met de opbrengst vanuit de inwoners- en jongerenparticipatie wordt daadwerkelijk iets gedaan in het gemeentebestuur.
- Er zijn duidelijke criteria voor de behandeling van bewonersinitiatieven. Zo wordt gelijkwaardigheid bewerkstelligd en inbreng gestimuleerd.
- Democratisch burgerschap wordt als training aangeboden op scholen en als onderdeel van taalcursussen voor nieuwkomers.

“Luister goed naar de inwoners. En neem breed gedragen beslissingen”

Burgerberaden: de meerwaarde van meepraten en - beslissen

Dat burgerberaden werken, blijkt uit het artikel 'Meer inspraak als wapen tegen populisme'. Politicoloog Kristof Jacobs verdiepte zich in deze vorm van inspraak, want het vertrouwen in de politiek is volgens hem te herwinnen door inwoners meer mee te laten praten en beslissen. Een manier om het te organiseren is als volgt: een gelote groep inwoners gaat met elkaar en deskundigen in gesprek om uiteindelijk een advies te geven aan de politiek. De intentie is dat dit advies rechtstreeks wordt overgenomen en uitgevoerd. Omdat het burgerberaad idealiter een afspiegeling is van de samenleving, zijn deelnemers het op voorhand lang niet altijd met elkaar eens.

Toch zorgt dit niet voor weerstand of tegenstellingen, aldus Jacobs: "Mensen zijn naderhand heel tevreden: 90% voelt zich gehoord. Met de uitkomst is 94,5% van de mensen het eens. Ook al krijgen mensen niet wat ze eigenlijk wilden, steunen ze de uitkomst wel." En, niet onbelangrijk: "Het populisme bij de deelnemers aan een burgerberaad daalt." Kortom: het burgerberaad heeft potentie.

---

⁶ Bron: [Meer inspraak als wapen tegen populisme. Politicoloog Kristof \(44\) op Let's Gro: 'Na deelname aan een burgerberaad zijn er minder boze burgers' - Dagblad van het Noorden](#)

Hoofdstuk 3

Wonen in de gemeente Groningen

---

3. Wonen in de gemeente Groningen

Betaalbaar, groen, mobiel & veilig

Prettig kunnen wonen is de basis van een goed leven. Dat betekent een betaalbare woning, passend bij jouw situatie en levensfase. Maar ook een omgeving die is ingericht op het kunnen ontmoeten van dorps- en stadsgenoten. Met voldoende groen en voorzieningen op loopafstand en een veilige en efficiënte manier om je van A naar B (en C en D) te verplaatsen. En: niemand moet op straat hoeven wonen.

Daar kan de gemeente aan bijdragen.

3.1 Wonen

***“Heb voldoende aandacht voor mensen met lage inkomens:
zorg voor woonruimte,
voor doorstroming en andere woonvormen. Schaf rare
regeltjes af”***

3.1.1 Passend woningaanbod

Zonder een goede, passende woning mis je een voorwaarde om je leven te leiden zoals jij dat wilt. Hoe kun je een gezin stichten in een eenpersoons studio of dat grote huis met tuin blijven onderhouden terwijl je niet meer mobiel bent? Het aantal mensen voor wie dat het geval is, groeit. Het huidige woningaanbod past niet bij de bevolking van de gemeente Groningen en haar (woon)wensen.

Met de hoge huizenprijzen zorgt dit ervoor dat de levens van mensen stagneren.

De inwoners van de gemeente Groningen in de (nabije) toekomst

De gemeente Groningen gaat groeien: van de huidige 240.000 inwoners naar 280.000 in 2040. Die 40.000 mensen zijn naar verwachting verdeeld over 30.000 huishoudens, lees: woonplekken.

Door de gemeente aangewezen woningbouwlocaties moeten het grootste deel van die groei opvangen (o.a. de Suikerzijde, Meerstad en de daaromheen liggende dorpen, Stadshavens).

Naast deze groei verandert ook de samenstelling van de bewoners. Groningen blijft een jonge gemeente met veel studenten. Toch zal de gemiddelde leeftijd stijgen door het grotere aandeel gepensioneerden. Deze verschuiving heeft invloed op het soort woningen dat nodig is in onze gemeente.

7

Er is een betere doorstroming nodig om deze stagnatie in de 'woonloopbaan' van velen op te heffen. Hoe pakken we dit probleem aan? Kort gezegd: 1) door belemmerende regels te verminderen en procedures efficiënter te maken, 2) door het woningaanbod en woonvormen te laten aansluiten op wat nodig en gewenst is, 3) daar woningzoekenden bij te betrekken en 4) door te gaan bouwen, duurzaam.

In de woonplannen van Groningen moet ruimte zijn voor andere dan alleen de traditionele woonvormen. Wij denken in combinaties en variaties: geclusterde woonvormen, jongeren bij senioren, een gezonde mix van sociale huur tot duurdere koop in elke wijk en elk dorp, om slechts een paar voorbeelden te noemen. Om zoveel mogelijk inwoners een geschikte woonplek te bieden én om de gemeenschapszin te ondersteunen. En niet te vergeten: in elk dorp en elke wijk wordt een goede balans tussen stenen en groen gerealiseerd.

---

⁷ Bron: Gemeente Groningen (2025). *Bevolkingsprognose op wijkniveau* (z.a.). Geraadpleegd op 27 mei 2025 van https://publicaties.oisgroningen.nl/demografische_vooruitzichten_en_huishoudensontwikkeling_2024-2044_gemeente_groningen/bevolkingsprognose-op-wijkniveau#geboorteprognose-op-wijkniveau

---

Wat woningbouw betreft kijken wij verder dan de zittingsperiode van het college, met de plannen moeten inwoners in ieder geval vooruit kunnen tot 2050.

Wat ten minste binnen een paar jaar naar tevredenheid moet zijn afgerond, zijn het schadeherstel en de versterkingsoperatie in de gemeente (meer hierover in § 3.4.1 *Gevolgen van de aardbevingen*).

“Zorg voor genoeg betaalbare woningen voor alleenstaanden.”

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Een integraal plan laat zien hoe de woningbouw en de ontwikkeling van de openbare ruimte van nu tot 2050 worden gerealiseerd. Afgestemd op en met de inwoners.
- Er wordt doorstroming op de woonmarkt gerealiseerd door meer passende en betaalbare woningen voor senioren te bouwen (± 30% van de woningbouwopgave). Want: elke 55-plusser die doorstroomt, brengt 3,5 verhuisbewegingen in de woonketen op gang.
- Er worden meer appartementen gebouwd voor alleenstaanden en stellen zonder kinderen, waarbij de omvang past bij de omvang van het huishouden.
- Om meer woningen te realiseren, wordt waar mogelijk gekozen voor het toevoegen van woonlagen aan bestaande bouw.
- Bij nieuwbouw in het (semi-)stedelijk gebied krijgt aantrekkelijke middelhoogbouw (vanaf zes verdiepingen) voorrang op grondgebonden woningen.

-
- D66 Groningen is blij met de landelijke D66 noodwoonwet. Ook in Groningen moeten versneld nieuwe stadswijken worden gerealiseerd, daarvoor moeten regels versoepeld en procedures versneld. We willen dat de gemeente gaat zoeken waar het makkelijker en sneller kan.
  - Er is een sociaal gezonde mix van sociale huur, betaalbare middenhuur en verschillende prijsklassen koopwoningen. In alle wijken en dorpen is de verhouding 30-40-30% het streven (sociale huur – middenhuur/betaalbare koop – hogere segment).
  - Wijken en dorpen worden meer en meer gemengd van samenstelling: studenten, gezinnen en senioren wonen bij elkaar in de buurt, in een goede balans.
  - Met buurgemeenten (waar weinig sociale huur is) zijn afspraken gemaakt over de realisatie van sociale huurwoningen. Dit maakt de bouw van huizen in het middensegment in onze gemeente beter mogelijk.
  - We spannen ons in om het aantal dak- en thuisloze mensen in de gemeente te verminderen. Onder andere door in te zetten op preventie, om zo te voorkomen dat mensen op straat belanden. En door voor goede maatschappelijke opvang te zorgen, in goed overleg met de buurt en hulpverleners.

“Zorg voor betere voorzieningen voor ouderen, die zijn schaars, valt me op nu ik zelf ouder word. Kleinschalige woongroepen bijvoorbeeld, of aanleunwoningen”

-
- Het wordt makkelijker om alternatieve woonvormen te realiseren, voor wie alleen of collectief wil wonen. Onnodige belemmeringen – zoals regels rondom mantelzorgwoningen of het verbod op friendscontracten⁸ – zijn opgeheven.
  - Het wordt weer mogelijk om – onder voorwaarden – met meerdere personen samen te wonen. Denk aan samenwonende professionals en woongroepen.
  - Het wordt makkelijker om een mantelzorgwoning in de tuin te plaatsen.
  - Veel studenten willen samen met andere studenten wonen, daarom realiseren we vooral meer studentenhuizen met gemeenschappelijke voorzieningen in plaats van (individuele) studio's.
  - De Zernikecampus wordt een bruisende plek met permanente studentenhuisvesting, een nieuw sportcentrum, horeca en winkels. Een fijne plek om te wonen, werken, studeren en leven.
  - Waar mogelijk bouwen we duurzaam en natuurinclusief, er zullen bijvoorbeeld steeds meer groene gevels en daken te zien zijn.
  - Bestaande woningen worden geïsoleerd en voorzien van betaalbare duurzame warmte.
  - Het uitgangspunt bij de ontwikkeling van ruimtelijke ordening wordt: iedereen moet vanuit huis binnen 400 meter een rondje in het groen kunnen lopen. Voldoende bomen en groen dragen bij aan een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving en aan biodiversiteit.
  - In elke nieuwe wijk zijn goede, betaalbare en snelle OV-verbindingen beschikbaar.

---

⁸ Een friendscontract houdt in: een huurovereenkomst waarbij meerdere personen samen een woning huren, zonder dat ze een gezamenlijk huishouden voeren of familie van elkaar zijn.

3.1.2 Minder regels, efficiëntere procedures

D66 wil vastgeroeste processen doorbreken: geen langdurige bezwaarprocedures maar huizen bouwen. Minder bureaucratie en minder regels, ten gunste van de woningzoeker.

Tegelijk met die bouwversnelling moet er echter wel aandacht blijven voor het behoud van het karakter van onze gemeente. Gebouwen en historische bouwwerken geven dorpen en stad karakter en sfeer. Karakteristieke elementen worden behouden en nieuwbouw past daarbij.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Onnodig belemmerende regels omtrent woningbouw zijn verminderd.
- Procedures (o.a. voor bouw en het realiseren van burgerinitiatieven) zijn efficiënter ingericht.
- De gemeente zet kunstmatige intelligentie (AI) in om herhalingen van bezwaren te identificeren, zodat zij sneller en waar mogelijk gestandaardiseerd kan reageren.
- We houden de beleggers buiten de deur door: 1) een opkoopverbod, 2) antispeculatiebeding en 3) woonplicht.
- Duurzaam bouwen is makkelijker (o.a. door lagere leges).
- Karakteristiek cultureel erfgoed wordt beschermd.
- Sfeerbepalende dorpsgezichten blijven behouden.
- Inbreiding (bouwen binnen bestaande wijken en dorpskernen) kan, maar alleen als het de leefbaarheid en sfeerbepalende elementen niet aantast.
- Nieuwbouw past bij het karakter en de sfeer van dorp, wijk of stad.

***“De omgeving, de natuur buiten de stad.
Samen met de historie van het gebied, dat vind ik mooi en
belangrijk”***

3.1.3 Inspraak voor woningzoekenden

Er is een groep mensen die onvoldoende gehoord wordt, maar wiens behoeften en wensen wel cruciaal zijn in stads- en gebiedsontwikkeling: de woningzoekenden. Het zijn de mensen die soms al jaren op een wachtlijst staan. Hoe willen zij wonen, wat is voor hen belangrijk? Zij krijgen een stem door middel van de Woonraad voor Woningzoekenden.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Er worden woonraden samengesteld, bestaande uit Groningers die een woning zoeken. Zij denken en praten mee over de ontwikkeling van het project.

3.2 Verkeer & mobiliteit

“Ik wens ons als Groningers goed openbaar vervoer toe. Hier in het dorp is het goed, maar een dorp verderop is het een drama. Helemaal wanneer je fysiek beperkt bent, is dat lastig”

Op een gemiddelde werkdag reizen er zo'n 72.400 mensen naar de gemeente Groningen om er te werken, leren of hun vrije tijd te besteden.⁹ Samen met het 2/3 deel van de bevolking dat in de eigen gemeente werkt, wordt duidelijk hoeveel verkeersbewegingen er op een doordeweekse dag plaatsvinden.

3.2.1 Van A naar B

Je verplaatsen binnen onze gemeente wordt de komende jaren wat ons betreft voor iedereen eenvoudig, veilig en betaalbaar. En niet te vergeten: duurzaam. Dat is een belangrijke taak van de gemeente. Want hoe mobieler, hoe meer kansen om je leven in te richten zoals jij dat wilt.

---

⁹ Bron: Basismonitor Groningen (2024). *Tevredenheid en ontevredenheid rond verkeer* (z.a.). Geraadpleegd op 11 mei 2025 van <https://basismonitor-groningen.nl/standvangroningen/mobiliteit/>

Dus wordt de gemeente Groningen een plek waar het prettig fietsen en wandelen is, waar elke plek voor iedereen bereikbaar is en waar de luchtkwaliteit goed is. Waar iedereen van 8 tot 108 zich veilig van A naar B kan bewegen en waar voorzieningen binnen vijftien minuten per fiets bereikbaar zijn. Want de fiets pakken? Dat wordt makkelijker en vanzelfsprekender dan in de auto stappen.

***“Als dorpsbewoner geniet ik van de rust
én van de nabijheid van de stadse voorzieningen”***

Daarnaast zorgen wij er wel voor dat ondernemers kunnen blijven leveren, ook in de binnenstad, met redelijke venstertijden en toegankelijke laadinfrastructuur. Ondernemers met oudere voertuigen helpen we met tijdelijke ontheffingen en een haalbare overgang naar zero-emissie.

Bij de aanpak van het verkeer en de infrastructuur in onze gemeente, schakelen we Groningen Bereikbaar in. Deze samenwerkingsorganisatie is iets om trots op te zijn: hun succesvolle communicatie, coördinatie en advies hebben zich al bewezen bij de aanleg van de Ring Zuid en de aanpak van de spoorzone. Laten we die lijn voortzetten, zodat ook aanstaande verkeersprojecten gestructureerd en soepel verlopen.

***“Verbreed fietspaden, vanwege de toename
van het aantal tweewielers in het verkeer”***

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Kinderen vanaf 8 jaar kunnen zelfstandig en veilig van hun huis naar hun basisschool en weer terug. De veiligheid van de verkeerssituatie maakt dat mogelijk.
- Wegen en fietspaden zijn zodanig ingericht dat het ouders en kinderen stimuleert om lopend of op de fiets naar school te gaan.

-
- Voorzieningen - zoals bibliotheek, huisarts en supermarkt - zijn voor inwoners binnen vijftien minuten per fiets bereikbaar.
  - Extra brede fietspaden tussen het stadscentrum, de buitenwijken en de dorpen zorgen voor een betere bereikbaarheid.
  - Het aantal fietsparkeerplekken (met name in de binnenstad) wordt afgestemd op de vraag in de toekomst, bijvoorbeeld met extra fietsparkeergarages in de binnenstad.
  - De fietsenstallingen zijn goed toegankelijk voor mindervaliden, bijvoorbeeld door middel van roltrappen zoals onder De Nieuwe Markt.
  - Alle inwoners hebben eenvoudig toegang tot meerdere vormen van deelmobiliteit (OV-hubs, (elektrische) fietsen, scooters en deelauto's).
  - De Suikerzijde wordt beter bereikbaar met het OV.
  - De reistijd van het OV binnen onze gemeente gaat omlaag, je verplaatsen wordt makkelijker en sneller.
  - In alle woonwijken krijgt niet-gemotoriseerd verkeer meer prioriteit, bijvoorbeeld door er een 30 km-zone van te maken.
  - We blijven streven – omwille van een schonere, gezonde lucht – naar een emissievrije stad.
  - Alle inwoners van de gemeente moeten in de gelegenheid zijn om hun auto op te laden (bijvoorbeeld aan lantaarnpalen of met laadgoten in de stoep).
  - Voor ondernemers (ook in de binnenstad) gelden redelijke venstertijden en is er een toegankelijke laadinfrastructuur.
  - We helpen ondernemers met oudere voertuigen over te stappen op zero-emissie voertuigen. Dat betekent: 1) duidelijke informatie over beleid, planning en venstertijden, 2) zero-emissiezones worden gekoppeld aan die venstertijden en 3) de gemeente helpt

---

ondernemers met advies en waar mogelijk steun voor nieuwe voertuigen, liefst lokaal geregeld.

- Op verbindingswegen en de ringweg rond de stad is een goede doorstroom van het verkeer mogelijk gemaakt.
- Wij pleiten voor de verdiepte ligging van de Ring West indien financieel mogelijk.
- Bij verkeersprojecten in de gemeente wordt Groningen Bereikbaar ingeschakeld.
- Wij blijven vol inzetten op een betere spoorverbinding tussen onze gemeente en de Randstad, Oost-Groningen en Duitsland. De Lelylijn, Nedersaksenlijn en Wunderline moeten er komen.

3.2.2 Parkeren

Groningen is een compacte stad, daarom is het belangrijk om de schaarse ruimte goed in te richten en eerlijk te verdelen. Met aandacht voor bereikbaarheid en leefkwaliteit. Zo moet parkeren voor bewoners duidelijk, betaalbaar en eerlijk zijn. Voor ondernemers en bezoekers blijven goede parkeermogelijkheden in en rond het centrum essentieel. Dat kan met slimme parkeeroplossingen zoals deelmobiliteit, digitale bezoekersregelingen en meer ruimte aan de stadsranden.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Duidelijke en eerlijke parkeertarieven per wijk, met draagvlak van bewoners.
- Behoud van bezoekersmogelijkheden in de binnenstad, o.a. via P+R en digitale dagpassen.
- Geen standaardbeleid maar maatwerk per wijk of gebied.
- Er wordt helder en tijdig gecommuniceerd over parkeerregels en -rechten voor bewoners, ondernemers en mantelzorgers.

3.3 Groene omgeving & duurzaamheid

“Maak de gemeente nóg groener. Vervang meer stenen door groen”

Een omgeving waar wij en onze kinderen goed kunnen leven en opgroeien. Dat ligt voor de hand, daar kan niemand tegen zijn. Concreet betekent dat: een schone omgeving, geen zwerfafval, een duurzaam voedselsysteem, schoon water om in te zwemmen en geen gezondheidsklachten vanwege de luchtkwaliteit. Kinderen moeten zorgeloos, gezond en veilig de wereld om zich heen kunnen ontdekken en daar op school les over krijgen. Als Groningers worden we gestimuleerd om oog voor de natuur en biodiversiteit te krijgen. De natuur komt ook op tafel, want door biologische landbouw en lokale voedselketens te stimuleren, wordt het voor inwoners makkelijker om met betaalbare regionale producten een maaltijd te bereiden. De gemeente geeft hierin het goede voorbeeld door zelf gebruik te maken van een regionaal en duurzaam voedselsysteem.

“Groen en duurzaam is mooi, maar voor velen onbetaalbaar. Ik mis hierin de solidariteit met degenen die minder te besteden hebben”

Ook pakt de gemeente een stimulerende rol in de energietransitie. Dat betekent: bewoners helpen bij een keuze voor schone energie, opslagtechnologieën, slimme netwerken en energie-efficiënte toepassingen. Regelgeving maakt dergelijke innovaties mede mogelijk en staat vooruitgang niet in de weg. De markt krijgt ruimte, maar maatschappelijke doelen zoals CO²-reductie, energiezekerheid en betaalbaarheid krijgen meer de nadruk.

Een zeer belangrijk punt in het geheel van duurzaamheid is het terugdringen van energiearmoede. Kwetsbare huishoudens mogen niet buiten de energietransitie vallen. De overstap naar duurzame energie moet sociaal rechtvaardig zijn. Wij willen met de gelden van Nij Begun woningisolatie realiseren, zodat de energierekening voor mensen met lage inkomens omlaag kan.

Kort gezegd: de natuur krijgt de ruimte, wij werken toe naar een Groen Groningen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- In elk dorp en elke wijk is voldoende (of beter: veel) groen. Om te wandelen, fietsen, zitten of elkaar te ontmoeten. Op verschillende van deze plekken is de mogelijkheid tot sporten en (kleine) bedrijvigheid.
- De diepenring in de stad wordt 'vergroend', er is volop ruimte voor recreatie.
- Er zijn in de gemeente voldoende openbare toiletten.
- De waterkwaliteit in de grachten van de stad wordt zodanig verbeterd dat het mogelijk wordt erin te zwemmen.
- De kwaliteit van ons drinkwater is zeer goed (door o.a. de afwezigheid van bestrijdingsmiddelen, een gezonde bodem en grijswatersystemen). Ook is onze drinkwatervoorziening gewaarborgd voor de toekomst.
- Inwoners en ondernemers worden gestimuleerd minder drinkwater te gebruiken waar ook regenwater kan volstaan. De gemeente geeft daarin het goede voorbeeld, bijvoorbeeld door geen drinkwater te gebruiken voor het reinigen van de Vismarkt.
- We houden ons aan het Schone lucht akkoord: betere metingen controleren de luchtkwaliteit en waar nodig nemen we maatregelen om die kwaliteit te verbeteren.

“Er zijn plekken die meer aandacht verdienen. Zoals stoepen in de Oosterparkwijk die half open liggen. Afval dat er ligt.”

- Elke speeltuin en recreatieplek in de gemeente heeft voldoende prullenbakken.
- In plantsoenen waar mensen recreëren, zijn afhaalplekken voor bezorgmaaltijden.
- Het wordt vanzelfsprekend om spullen weg te brengen voor hergebruik, in plaats van het als afval weg te gooien. We zetten in op een 100% circulaire economie en een 100% afvalvrije gemeente.
- Het is voor inwoners en ondernemers makkelijker om circulair te leven, onder andere door meer inleverpunten in de buurt (o.a. papier, textiel, batterijen). Circulair ondernemen ondersteunen we van harte als gemeente. We doen dit samen met en maken gebruik van de kennis van ondernemers.
- Natuur- en milieu educatie is beschikbaar voor elk kind.
- Er zijn buurttuinen aangelegd, samen met bewoners. Het onderhoud ervan wordt uitgevoerd door buurtgenoten. Zij worden daarin gefaciliteerd door de gemeente.
- Er is een actieve bestrijding van invasieve exoten in flora en fauna. Inwoners worden hierbij betrokken.
- Biologische landbouw en lokale voedselketens worden gestimuleerd.
- De oorspronkelijke loop van de Hunze in de gemeente wordt hersteld.
- Er worden meer bloemrijke akkerranden en bermen aangelegd, om de biodiversiteit te bevorderen.

-
- Specifieke natuurgebieden in de gemeente krijgen rechten, om behoud en bescherming te garanderen. Het D66-initiatiefvoorstel 'Geef de natuur een stem!' is al aangenomen. Samen met inwoners, onderwijs en natuurorganisaties wordt bepaald welke gebieden die rechten krijgen.

“Er is hier veel groen, dat is fijn.

Niet alleen maar opeengepakte huizen maar ook vijvers en parken”

- Energiebesparing blijft een belangrijk actiepunt. We zetten in op energieneutraal of energiepositief bouwen en op het gebruik van energiemanagementsystemen in bestaande gebouwen.
- Het elektriciteitsnet wordt ontlast door de inzet van opslagsystemen zoals batterijen.
- We stimuleren energiecoöperaties/buurtinitiatieven zodat lokale gemeenschappen worden betrokken bij en profiteren van de wind- en zonneparken.
- We zetten in op betaalbare duurzame warmte voor iedereen.
- WarmteStad (het publieke warmtebedrijf van Groningen) wordt zo snel mogelijk helemaal gasloos.
- Bij alle nieuwbouw in de gemeente wordt zoveel mogelijk duurzaam gebouwd (o.a. natuurinclusief, bio-based, lokale materialen, gasloos en energieneutraal). Daarin wordt Groningen koploper.
- Ons streven blijft: Groningen energieneutraal in 2035.

3.4 Veiligheid

3.4.1 Gevolgen van de aardbevingen

“De gemeente moet mensen ondersteunen die niet zo makkelijk voor zichzelf kunnen opkomen. Anders ontstaat er nog meer verschil tussen mensen door die versterkingsaanpak”

D66 staatssecretaris Hans Vijlbrief sloot in 2024 het Groningen-gasveld definitief. Dat betekent niet dat de aardbevingen noch de problemen voorbij zijn. Naschokken kunnen zich blijven voordoen en de versterkingsoperatie zal nog zeker een aantal jaren duren, en daarmee ook de bijkomende problemen. Vooral in de dorpen Ten Boer, Garmerwolde, Thesinge en Woltersum is de schade groot. De afhandeling van de schade en versterking gaat nog steeds te traag. Dit heeft ervoor gezorgd dat veel dorpsbewoners geen vertrouwen meer hebben in de overheid. Maar ook dat er onderlinge verschillen zijn ontstaan tussen bewoners door verschillen in afhandeling, wat leidt tot ongelijkheid en sociale onrust.

D66 drong er in Den Haag op aan dat aan Groningen een grote som geld zou worden toegekend om de schade van de aardbevingsproblematiek te compenseren. Dat werd Nij Begun. D66 Groningen hecht eraan dat inwoners worden betrokken bij de manier waarop dit geld wordt uitgegeven, dat mensen daadwerkelijk profiteren van de middelen en dat dit resulteert in herstel van het beschadigde vertrouwen van burgers in de overheid. Wij pleiten voor een democratisch legitimeerbare en controleerbare governance bij de invulling van Nij Begun.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- De gemeente komt op voor al haar bewoners die problemen ondervinden door de gaswinning. Dat doet ze door:
  - o onverminderd in te zetten op een snelle zorgvuldige afhandeling van de schade;
  - o de afhandeling daarvan milder, menselijker en makkelijker te maken;
  - o te blijven inzetten op versterken en vernieuwen van panden;
  - o te zorgen voor navolgbare democratische processen bij Nij Begun.

3.4.2 Veiligheid op straat

***“Meer veiligheid in de nacht, dat vind ik belangrijk.
Vooral tegen homofobie mag harder worden opgetreden.
Het lijkt wel of we in 40 jaar niets zijn opgeschoten”***

Een gemeente waar je je vrijuit mag spreken. Waar mensen respect voor elkaar hebben. Wie je ook bent, wat je ook gelooft, van wie je ook houdt, hoe je er ook uitziet of welke functie je ook maar bekleedt. Groningers voelen zich in Groningen veilig, vrij en bovenal: thuis. Dat moet Groningen zijn.

Maar kán iedereen wel met een veilig gevoel over straat? Grensoverschrijdend gedrag en (seksuele) straatintimidatie zijn nog aan de orde van de dag.

Ook maken wij ons zorgen over ondermijning en de verwevenheid tussen de boven- en onderwereld in onze gemeente. Waarbij we niet achter de feiten aan willen (blijven) lopen, maar de oorzaak moeten aanpakken. Daarnaast – en ook: in het verlengde daarvan – zijn we voor een wetenschappelijk gefundeerd, progressief en humaan drugsbeleid. Om zo de risico's voor volksgezondheid, mensenrechten en veiligheid te verminderen.

Een veilige plek voor iedereen, dat wordt Groningen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- De gemeente Groningen ondertekent het "Amsterdam Manifesto on Dealing with Drugs". Daarmee sluiten we ons aan bij een initiatief dat een groeiende groep steden bijeen brengt die pleit voor een modern en humaan, bovendien op wetenschap en veiligheid gebaseerd drugsbeleid.
- De gemeente treedt systematisch en daadkrachtig op tegen straatintimidatie. En tegen wie op elke andere manier de veiligheid van onze gemeente dreigt aan te tasten.
- Bij aangiften van straatintimidatie of grensoverschrijdend gedrag worden waar mogelijk ervaringsdeskundigen ingeschakeld (bijvoorbeeld: Roze in blauw).
- Sekswerk wordt erkend als werk. En wie wil stoppen, wordt geholpen. Daarvoor worden samen met maatschappelijke organisaties uitstapprogramma's opgesteld en verzorgd.
- Er is meer verbinding nodig tussen inwoners, wijkagenten, BOA's en jongerenwerkers. Door samen te werken en (van elkaar) te weten wat er speelt, kunnen problemen worden herkend of voorkomen.
- Jeugdproblematiek wordt (deels) bestreden en voorkomen door een betere samenwerking tussen scholen, politie, jeugdzorg en andere hulpinstanties.
- De politie is zichtbaar (blauw op straat), dit versterkt het veiligheidsgevoel.
- De binnenstad moet veiliger worden ingericht, bijvoorbeeld door donkere plekken aan te pakken (zoals de Papengang).
- Wij zien de meerwaarde van de huidige horeca-stewards en willen deze daarom behouden.
- Met het gebruik van digitale middelen (zoals cameratoezicht) wordt afgewogen omgegaan: de inbreuk op de privacy mag alleen worden ingezet wanneer de veiligheid van inwoners concreet in gevaar is en/of wanneer andere alternatieven niet volstaan.

- Er worden geen sluitingstijden voor de horeca ingesteld.
- De gemeente realiseert een (mobiele) *safe space*. Deze fungeert als veilige haven voor bezoekers. Men kan er ook voorlichting krijgen over alcohol en drugs of melding maken van grensoverschrijdend gedrag.
- Horecapersoneel krijgt cursussen aangeboden in het signaleren van en omgaan met situaties omtrent drugsgebruik, seksueel grensoverschrijdend gedrag of agressie.
- De *war on drugs* werkt niet. Reguleren is beter dan verbieden. Daarom:
  - o wordt het experiment met gereguleerde wietteelt voortgezet;
  - o wordt er ruimte gecreëerd voor nieuwe coffeeshops;
  - o wordt het makkelijker om drugs op meerdere plekken te laten testen;
  - o blijven we in gesprek over drugs en staan we open voor een proef met de legale verkoop van andere soorten drugs.

Hoofdstuk 4

Ondernemen in de gemeente Groningen

---

4. Ondernemen in de gemeente Groningen

Stimulerend, duurzaam & minder beperkende regels

Groningen is een veelbelovende gemeente, we barsten van de talenten en vernieuwers. Van de ondernemers en harde werkers. Maar laten we daar dan wel op een goede manier mee omgaan en gebruik van maken. Want dat doen we te weinig, hoe trots we ook mogen zijn op waar we nu staan.

We kunnen onze economie – en daarmee de gemeente als leefomgeving – nog flink groener, slimmer en inclusiever maken. Daarvoor is het nodig om meer ruimte te geven aan ondernemerschap. Minder opleggen, beter luisteren en meer samenwerken. Liefst vandaag, want de toekomst wacht niet. Daar zitten we al middenin.

4.1 Economisch klimaat

4.1.1 Economie: met de Groninger als uitgangspunt

Meer dan over geld gaat economie over mensen en keuzes. Bij die keuzes is de Groninger wat ons betreft het uitgangspunt. Dat betekent onder andere dat werk voor iedereen mogelijk is en loont en dat nieuwkomers en kleine bedrijven (o.a. start-ups en fysieke winkels) worden verwelkomd. Iedereen die zich op de arbeidsmarkt bevindt of zich daar wil begeven, krijgt de ruimte om zich te ontwikkelen. Tot aan, maar ook na het pensioen.

We zorgen dat de ruimtelijke ordening in onze gemeente ruimte biedt aan economische functies zoals werkplaatsen, logistieke hubs en bedrijventerreinen. En zeker ook aan plekken waar ondernemers en zzp'ers (samen) werken in flexibele kantoor- en werkruimten (zoals de Puddingfabriek, Het Kwadraat en de Niemeyerfabriek). Bedrijventerreinen worden daarom integraal meegenomen in de omgevingsvisie, ook met het oog op de energietransitie.

Een andere noodzaak is het elektriciteitsnet, dat steeds vaker overbelast raakt (netcongestie). Dit is een knelpunt voor meerdere bedrijven dat op korte termijn moet worden opgelost, samen met ondernemers en energiebedrijven. Een oplossing die tegelijkertijd meer ruimte biedt aan duurzaam en circulair werken. Geen woorden, maar (eindelijk) daden.

Het toerisme en de vrijetijdseconomie worden versterkt, samen met ondernemers, omliggende gemeenten en de provincie. Een mooie manier om stad en ommeland met elkaar te verbinden. De toeristenbelasting zetten we gericht in voor citymarketing, gastvrijheid en bereikbaarheid van toeristische trekpleisters.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Wij stimuleren regionale samenwerking om zo 1) de arbeidsmarkt verder te versterken, 2) de bereikbaarheid te verbeteren en 3) duurzaam werken mogelijk te maken.
- Het onderwijsaanbod sluit constant zo goed mogelijk aan op de arbeidsmarkt van vandaag en morgen. Waarbij we inzetten op vakmanschap, onder andere op het gebied van techniek, ict en zorg.
- Er worden lokale leercentra opgezet waar volwassenen hun kennis en vaardigheden kunnen bijspijkeren. Dit willen we realiseren binnen bestaande Vensterscholen, bibliotheken, ROC's, hubs en campussen.
- De integratie van nieuwkomers en statushouders wordt versneld en systematisch aangepakt.

“Geef asielzoekers en statushouders sneller werk – het is goed voor henzelf én de economie”

- Vanuit energy hubs wordt, samen met ondernemers, de netcongestie aangepakt.
- De gemeente stimuleert energiecoöperaties zodat inwoners zelf kunnen profiteren van duurzame energie. Energietransitie van onderop.

-
- De ruimtelijke ordening in de gemeente biedt ruimte aan economische functies zoals werkplaatsen, logistieke hubs, bedrijventerreinen en flexibele werkplekken.
  - Bedrijventerreinen worden integraal meegenomen in de omgevingsvisie.
  - Bedrijventerreinen zijn zoveel mogelijk duurzaam en groen ingericht en makkelijk bereikbaar per fiets. Ook nodigen deze bedrijfsterreinen werknemers uit om er een lunchwandeling te maken.
-
- De gemeente Groningen, omliggende gemeenten en ondernemers werken samen aan een aantrekkelijke en krachtige toerisme- en de vrijetijdseconomie in de regio. Hieronder valt ook het aantrekkelijker maken van Groningen als congresstad.
  - De opbrengsten van de toeristenbelasting worden geïnvesteerd in citymarketing, gastvrijheid en bereikbaarheid van toeristische trekpleisters in de regio.
  - Ondernemers met een fysieke winkel krijgen meer ruimte als het gaat om openingstijden. De online economie draait 24/7, een winkel openstellen op zondagochtend moet daarom zeker kunnen. De invloed van de gemeente stopt bij de drempel van je winkel.
  - Leegstand verhelpen we niet door als gemeente te bepalen hoe de binnenstad ingevuld wordt, maar we geven ondernemers de vrijheid te ondernemen zoals zij willen.

4.1.2 Ontwikkelen & durven investeren

“De gemeente kan mijn leefgenot nog verder verhogen door fysieke winkels te behouden en te stimuleren dat er meer komen, dat is belangrijk voor de leefbaarheid van de stad”

Online winkelen en hoge huurprijzen zorgen voor een veranderend straatbeeld. Kleinere winkels verdwijnen, ketens blijven overeind en leegstand is in steeds meer dorpen en wijken terug te zien. Ook al is dit een effect van de huidige economie, het is van invloed op de leefbaarheid in stad en dorpen. Het is de taak van de gemeente om daarop in te grijpen. Want in de leefbaarheid van onze gemeente mag – nee: moet – geïnvesteerd worden. Net als in de kansen die onze regio biedt, bijvoorbeeld op het gebied van toerisme. De mogelijkheden liggen bijna voor het oprapen: Stad en Ommeland hebben al een schat aan kunst, cultuur, ruimte en eigenzinnigheid. Om mensen te trekken hoeven we geen pretpark aan te leggen.

En als het gaat om investeren zeggen wij: kijk vooruit, kijk naar wat we met elkaar over een aantal jaren bereikt willen hebben. Dáár willen we vandaag al op investeren, want initiatieven, bedrijven en projecten hebben tijd nodig om tot wasdom te komen. De vraag die aan de basis ligt van elke economische keuze, wordt: draagt het bij aan het woon- en leefklimaat van Groningers, aan het vestigingsklimaat voor ondernemers? Als het antwoord daarop ja is, dan moeten we niet terugdeinzen vanwege de hoogte van de investering. Dan moeten we juist durven kiezen voor de toekomst van Groningen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Winkelgebieden blijven aantrekkelijk door flexibele openingstijden, groene inrichting en minder leegstand.
- Pop-up stores krijgen de ruimte om zich tijdelijk te vestigen.
- Winkelgebieden zijn en blijven goed bereikbaar, met name met OV en fiets.
- Bedrijventerreinen worden verdicht (zodat er meer bedrijfsruimte ontstaat) en de tussenliggende ruimte is zoveel mogelijk vergroend.
- Het toerisme wordt – in verbinding met omliggende gemeenten – veel meer ontwikkeld, met de kwaliteiten die hier al aanwezig zijn.
- Ondernemers worden ondersteund bij de ontwikkeling van innovaties die ten goede komen aan het woon- en leefklimaat in Groningen.
- De ruimtelijke ordening in de gemeente maakt economische kansen mogelijk (zoals een goede infrastructuur en de mogelijkheid voor bedrijven om zich te vestigen).
- Ook in nieuwe wijken is ruimte voor allerlei activiteiten die hand in hand gaan: commercieel, cultureel en sociaal. De gemeente stimuleert dit. Beter een economisch levendige omgeving dan een forenzenwijk.

4.1.3 De digitale gemeente

Wij zijn koploper als het gaat om verantwoorde digitalisering. D66 heeft bijvoorbeeld de afgelopen jaren gezorgd voor de ethische commissie Data & Technologie, voor sensor- en algoritmeregisters en een vaste plek voor cyberveiligheid in het veiligheidsdomein.

Die koploper willen we blijven. Daarom gaan we een stap verder: naar digitale autonomie, minder afhankelijk van Big Tech.¹⁰ Naar goede controle over onze eigen data en meer open source oplossingen.¹¹

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

---

¹⁰ Met Big Tech worden grote technologiebedrijven aangeduid (zoals Google, Facebook, Apple, Amazon en Microsoft). Deze bedrijven hebben vergaande controle over de gebruikers.

¹¹ Open source houdt in dat de code van een programma openbaar is. Dit maakt het veiliger en privacyvriendelijker. Iedereen kan controleren of het programma veilig is en geen persoonlijke data verzamelt.

-
- Digitale autonomie wordt de leidraad: de gemeente onderzoekt bij nieuwe ICT-trajecten altijd eerst Europese of Nederlandse alternatieven en open source software. Commerciële Big Tech-oplossingen hebben nooit de voorkeur.
  - Elk nieuw AI-project gaat door een ethische impactscan. Criteria in die scan zijn o.a. transparantie, mensgerichtheid, niet-discriminerend en duurzaamheid.
  - Het algoritme- & sensorregister van de gemeente is compleet en publiek toegankelijk. Een 'transparantie-dashboard' maakt het voor inwoners begrijpelijk op welke manier informatie wordt verzameld en verwerkt.
  - Lokale Datacenter-hubs, zoals de AI-fabriek in het voormalige Niemeyer, worden toegejuicht, zeker voorrang bij koppeling aan restwarmtegebruik omliggende wijken.
  - Voor het versnellen van open source wordt een fonds van € 1 miljoen ingezet. Hiermee kunnen gemeentelijke softwareprojecten samen met andere gemeenten worden ontwikkeld, transparanter worden en kostenbesparend werken.
  - Op cybergebied hebben we onszelf goed beveiligd. Voor gemeentelijke systemen is er het 24/7 SOC (Security Operations Center), MKB kan gratis gebruik maken van cyberweerbaarheidsscans en bij gemeentelijke aanbestedingen is een *security by design* (dataveiligheid als voorwaarde vanaf het begin) verplicht.
  - Inwoners krijgen de mogelijkheid hun digitale vaardigheden verder uit te bouwen met basiscursussen en AI-trainingen. Bijvoorbeeld via de bibliotheek of de Digitale Academie Noord-Nederland.

4.2 Ondernemerschap

“Laat ons meedenken voordat de regels worden gemaakt, niet pas als ze al vaststaan”

Ondernemer zijn in de gemeente Groningen is mooi, maar niet altijd makkelijk. Het aantal beperkende regels – soms nodig, soms kan het anders – doen steeds meer bedrijven de das om. Het haalt een belangrijk deel van het enthousiasme van het ondernemerschap weg. En dat is doodzonde. Want bevlogen ondernemers moeten we koesteren, niet demotiveren.

De gemeente richt zich wat ons betreft meer op ondersteuning van en overleg met ondernemers en minder op dicteren. Dat betekent: direct contact en samenwerking, vaste aanspreekpunten en samen snel kunnen schakelen op economisch beleid. Waarbij de ondernemers meedenken over de regelgeving, want: zij zijn de ervaringsdeskundigen.

Door een klimaat te scheppen waarin ondernemers worden ondersteund, gehoord en gezien, willen bedrijven (weer) investeren in de Groninger economie.

Over die samenwerking zeggen wij: ga in gesprek (wat betekent: naar elkaar luisteren en er samen uit willen komen) en niet in debat (wat betekent: de ander willen overtuigen van je eigen gelijk). Alleen zo realiseren we een prettig en effectief ondernemersklimaat.

“We hebben geen subsidies nodig, we willen dat de gemeente gewoon meewerkt. Een snelle vergunning is voor ons belangrijker dan een zoveelste subsidie”

Ondernemers zijn de dragers van de economie én van brede welvaart: ze creëren banen, versterken vakmanschap en brengen innovatie in de praktijk. D66 Groningen kiest voor minder regels, voorspelbaar beleid en samenwerking met ondernemers. De gemeente is een betrouwbare partner: geen verrassingen maar vroegtijdige betrokkenheid.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Als ondernemer heb je een vast aanspreekpunt bij de gemeente. Hierdoor hoef je niet meer ellenlang aan te dringen op de behandeling van vergunning of aanvraag.
- De gemeente behandelt vergunningsaanvragen transparant, digitaal en snel (streven bij procedures is maximaal 6 weken).
- Subsidieregelingen zijn helder en eenduidig.
- Onnodige regels en heffingen (zoals de reclamebelasting) werken belemmerend (in plaats van stimulerend) en worden afgeschaft.
- Nieuwe regels worden eerst getoetst aan de situatie van het MKB. Zo houden we rekening met de uitvoerbaarheid van die regels voor ondernemers.
- De inzet van middelen stemt de gemeente af met ondernemers, bijvoorbeeld via een ondernemersfonds.
- Ondernemerspanels, sectoroverleggen en vaste contactpersonen worden ingeschakeld bij de economische beleidsvorming.
- Er komt meer vrijheid in het bepalen van de openingstijden, waarbij afstemming plaatsvindt met de buurgemeenten.
- Groningen blijft wat D66 betreft de beste plek van Noord-Nederland voor start-ups (startende ondernemingen met vernieuwende ideeën) en scale-ups (succesvolle start-ups). Daarom 1) houden we netwerken sterk zoals Founded in Groningen en Campus Groningen, 2) zorgen we voor voldoende ruimte op de campussen en in de stad en 3) stimuleren we samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en gemeente.

- De gemeente Groningen wil jonge ondernemers stimuleren zich te vestigen in Groningen door bijvoorbeeld samen met ondernemersfondsen, investeerders en onderwijsinstellingen met studies gericht op ondernemen, trajecten aan te gaan en waar nodig financieel ondersteunen.
- De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door actief diensten en producten af te nemen die zij ook bij anderen promoot, met een sterke voorkeur van lokale ondernemers.
- Daarnaast werkt de gemeente toe naar *true pricing*: het in kaart brengen van de échte maatschappelijke kosten van producten en diensten (zoals CO₂-uitstoot en sociale impact). Zo kunnen bewuste keuzes worden gemaakt.

Hoofdstuk 5

Jong zijn en (op)groeien in de gemeente Groningen

---

5. Jong zijn & (op)groeien in de gemeente Groningen

Jezelf kunnen blijven ontwikkelen

“It takes a village to raise a child”

De basis moet goed zijn. Voor wie opgroeit, studeert of werkt. Die basis houdt van alles in: toegankelijke voorschoolse opvang en educatie, je talenten kunnen ontdekken, een geschikte stageplek kunnen vinden (ongeacht je achternaam) en als student een prettige plek hebben om te wonen.

De gemeente Groningen wordt een plek waar iedereen zich een leven lang kan ontwikkelen. Hoe jong of oud je ook bent en wat je voorkennis ook is.

5.1 Kinderopvang & basisonderwijs

Ieder kind verdient gelijke kansen om te groeien, te leren en te dromen. En om mee te kunnen doen in de maatschappij, zonder achterstand.

Dat begint bij de basisvaardigheden: waar lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden een struikelblok zijn, is er extra ondersteuning. Want een achterstand op jonge leeftijd is later bijna niet meer in te halen. Kinderen ondersteunen bij een ononderbroken ontwikkeling op het gebied van kennis en vaardigheden is dan ook van groot belang. D66 heeft daarom ooit het initiatief genomen tot de succesvolle Vensterschool.¹² In het verlengde daarvan zijn wij ook groot voorstander van de Rijke Schooldag. Daarmee worden kinderen gestimuleerd om zich buiten de reguliere lessen te ontwikkelen op het gebied van sport, techniek, gezondheid, economie, kunst en cultuur.

---

¹² Een samenwerkingsverband tussen kinderdagverblijven, scholen, kinderopvang, bibliotheek en andere instellingen in de wijk.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Er is structurele aandacht voor de mentale gezondheid van leerlingen (signalering en aanpak).
- Fysieke gezondheid en sport zijn (meer en als vanzelfsprekend) in het onderwijs geïntegreerd.
- Levensvaardigheden, diversiteit en andere culturen zijn vanzelfsprekende onderdelen in het basisonderwijs.
- Kinderen met taal- en rekenachterstanden krijgen voor en na school de gelegenheid om hun achterstanden in te lopen. Daarvoor verstevigt de gemeente de samenwerking tussen (Venster)scholen, bibliotheken en andere maatschappelijke instellingen.
- Wat digitale vaardigheden betreft, sluit het onderwijs aan bij de online leefwereld van kinderen en jongeren. Met kunstmatige intelligentie (AI) wordt bewust en verantwoord omgegaan.
- Alle kinderen hebben recht op en toegang tot voorschoolse educatie.
- Initiatieven als de Rijke Schooldag en Tijd voor Toekomst zijn verder ontwikkeld zodat alle kinderen in de basisschoolleeftijd kennismaken met diverse leef- en werkgebieden (sport, techniek, kunst, gezondheid, economie, cultuur etc.).
- De Gezonde School-aanpak wordt geïntroduceerd in het primair onderwijs: een manier die een gezonde leefstijl vanzelfsprekend maakt voor leerlingen.

“Er moeten meer plekken komen waar kinderen en jongeren leren over duurzaamheid”

5.2 Voortgezet onderwijs

Wij gaan als gemeente niet over de inrichting en uitvoering van het voortgezet onderwijs, maar we vinden het wel noodzakelijk dat de jongeren in onze stad de kans krijgen om zich te ontwikkelen tot burgers die kunnen bijdragen aan de samenleving. Daarvoor is het belangrijk dat kinderen elkaar op en na school kunnen ontmoeten en dat ze ondersteuning krijgen bij het leren. Daarom wil D66 scholen stimuleren om samen te werken aan de onderwijsopgaven waar zij voor staan. En kiezen jongeren voor een essentieel beroep?¹³ Dan zijn er wat ons betreft geen beperkingen om die opleiding te volgen, bijvoorbeeld door financieel bij te dragen vanuit de gemeente.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Op het voortgezet onderwijs kan elke leerling gebruik maken van gratis huiswerkbegeleiding.
- We stimuleren via ons huisvestingsbeleid dat scholen leerlingen van VMBO, HAVO en VWO elkaar op het schoolplein en in de kantine kunnen ontmoeten. Zo vormt de school een betere afspiegeling van onze samenleving.
- Opleidingen voor essentiële beroepen zijn (o.a. in financieel opzicht) eenvoudig toegankelijk.
- Er wordt geïnvesteerd in talentontwikkeling voor jongeren op het gebied van cultuur en sport.
- Aanpassingen en vernieuwingen in het onderwijs gebeuren altijd in samenwerking met schoolbesturen en andere relevante betrokkenen.

---

¹³ Met een essentieel beroep wordt bedoeld: een beroep dat onmisbaar is voor het functioneren van de samenleving, bijvoorbeeld in tijden van crisis.

5.3 Beroeps- & wetenschappelijk onderwijs

Groningen is een echte studentenstad, met 90.000 studerenden (MBO, HBO, WO) van wie er 60.000 in de stad wonen¹⁴. Dat is wat haar mede zo bruisend maakt. Laten we dat zo houden. Of eigenlijk: nog beter maken. Een voorwaarde is de beschikbaarheid van acceptabele en betaalbare woonruimte waarin studenten met elkaar samenleven. Voor studenten uit de omgeving, de rest van Nederland en uit het buitenland. Er komt woonruimte bij, onder andere op levendige en goed ingerichte campussen: plekken waar onderwijs, sport, cultuur en het sociale leven samenkomen.

Om ervoor te zorgen dat het voor iedereen goed wonen is, houden we blijvend aandacht voor de onderlinge verbinding tussen studenten en Stadgers en tussen studenten onderling.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Internationale studenten zijn *welcome* in Groningen! Een balans met de beschikbare woonruimte is daarbij een noodzaak.
- Er worden meer betaalbare woningen voor studenten gerealiseerd (o.a. nieuwe studententflats en uitbreiding van wooncapaciteit op de Zernikecampus. Een plan dat op korte termijn ten uitvoer kan worden gebracht.
- Samen met de onderwijsinstellingen worden meer studieplekken gerealiseerd in de binnenstad.
- De 'mensa' komt weer terug in de stad: een laagdrempelige, betaalbare eetvoorziening voor studenten en senioren.
- We stimuleren initiatieven om de band tussen studenten en Stadgers te versterken (o.a. buurtprojecten en gezamenlijke evenementen).

---

¹⁴ Bron: The Student Center (2024). *Waarom studeren in Groningen* (z.a.). Geraadpleegd op 14 mei 2025 van <https://www.thestudentcenter.nl/groningen/waarom-studeren-in-groningen>

5.4 Een leven lang leren

Een mens is nooit uitgeleerd. Wie goed onderwijs kan volgen krijgt meer kansen, op welk moment in je leven dat ook maar is. Kansen op ander werk, op het verder uitbouwen van talenten, op het opvullen van gaten in de arbeidsmarkt. Dat draagt bij aan (jouw) brede welvaart.¹⁵ Daarom ondersteunt D66 de mogelijkheid om een leven lang te blijven leren. En, niet onbelangrijk: omdat we ervoor moeten zorgen dat we het talent dat we hebben, niet laten vertrekken.

De gemeente blijft daarom samenwerken met werkgevers, MBO, HBO en de universiteit in het Akkoord van Groningen.¹⁶

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- We investeren – in samenwerking met werkgevers en onderwijsinstellingen – in bij- en omscholingstrajecten voor werknemers, werkzoekenden en zelfstandigen. Ongeacht niveau en leeftijd. Ook laten we stageplekken voor hen creëren.
- De gemeente is ruimhartig in het toekennen van opleidingsbudgetten voor kansrijke beroepen (ook hier: ongeacht niveau en leeftijd).¹⁷
- Met name leer- en ontwikkeltrajecten worden gestimuleerd die aansluiten op behoeften op de arbeidsmarkt.

---

¹⁵ Brede welvaart gaat niet alleen over economische groei en materiële welvaart. Het gaat (juist) ook om hoe mensen hun leven waarderen op het gebied van o.a. gezondheid, onderwijs, leefomgeving en sociale cohesie.

¹⁶ Het Akkoord van Groningen is het strategisch samenwerkingsverband van de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanze, het Universitair Medisch Centrum Groningen, het Martini Ziekenhuis, de provincie Groningen, Noorderpoort, het Alfa-college en de gemeente Groningen.

¹⁷ Met kansrijke beroepen wordt bedoeld: met een grote kans op een baan na het afronden van de opleiding.

5.5 Zorg voor de jeugd

Opgroeien en opvoeden is in deze tijd soms een uitdaging. D66 wil voorkomen dat kleine vragen en zorgen leiden tot grote problemen. Daarom zetten wij in op vroege en voorschoolse opvang voor alle kinderen, op Vensterscholen en een Rijke Schooldag. Maar ook op passende ondersteuning en zorg, wanneer de situatie daarom vraagt. Want kinderen en jongeren moeten zo goed mogelijk mee kunnen blijven doen, op school en in de samenleving.

De Rijke Schooldag en de vensterschool: voor kansengelijkheid

De Vensterschool en de Rijke Schooldag hebben hetzelfde doel: het vergroten van kansengelijkheid en het bieden van brede ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen, met name in kwetsbare wijken. De Vensterschool richt zich vooral op een fysieke plek waar onderwijs, opvang, welzijn en andere partners samenwerken. De Rijke schooldag richt zich op een rijk programma van activiteiten binnen en buiten de schooldag.

De Vensterschool is er medio jaren '90 gekomen op initiatief van D66. In de gemeente Groningen zijn momenteel negen vensterscholen voor het basisonderwijs.

D66 ziet graag dat alle leerlingen van 08.30 - 16.30 uur naar school gaan en dat zij daar in aanraking komen met onderwijs, sport, kunst en cultuur. Inclusief een warme lunch en (wanneer nodig) extra ondersteuning.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- De gemeente stimuleert een gezond ingerichte leefomgeving, zodat kinderen zich er goed kunnen ontwikkelen. Dat betekent bijvoorbeeld goede kinderopvang voor alle kinderen (ook in het speciaal onderwijs).
- De Rijke Schooldag wordt breed ingezet, op alle basis- en VMBO-scholen. Met daarin een hoofdrol voor sporten, spelen en taalontwikkeling.
- Kinderen en ouders met vragen over opgroeien en opvoeding kunnen zonder indicatie terecht bij de basisjeugdhulp. Daar worden zij zo snel mogelijk (binnen de wettelijke termijn) geholpen.
- D66 zet in op de kwaliteit en effectiviteit van de jeugdzorg, waarin de vraag en behoefte van kinderen en ouders/verzorgers bepaalt welke ondersteuning of zorg nodig is. De stem van de kinderen en ouders speelt daarin een belangrijke rol.
- Wanneer bij de zorg voor kinderen met ernstige problematiek meer zorgverleners en instanties (onderwijs, zorginstellingen, justitie) zijn betrokken, ligt de nadruk op het netwerk (van het kind) en minder op de keten (van instanties). In die samenwerking zijn zo weinig mogelijk formele drempels en alle betrokkenen spreken dezelfde taal. De gemeente stimuleert deze werkwijze.
- De gemeente heeft specifiek aandacht voor de situatie van jongeren die na hun 18^e verjaardag in een ander zorgregime terechtkomen.

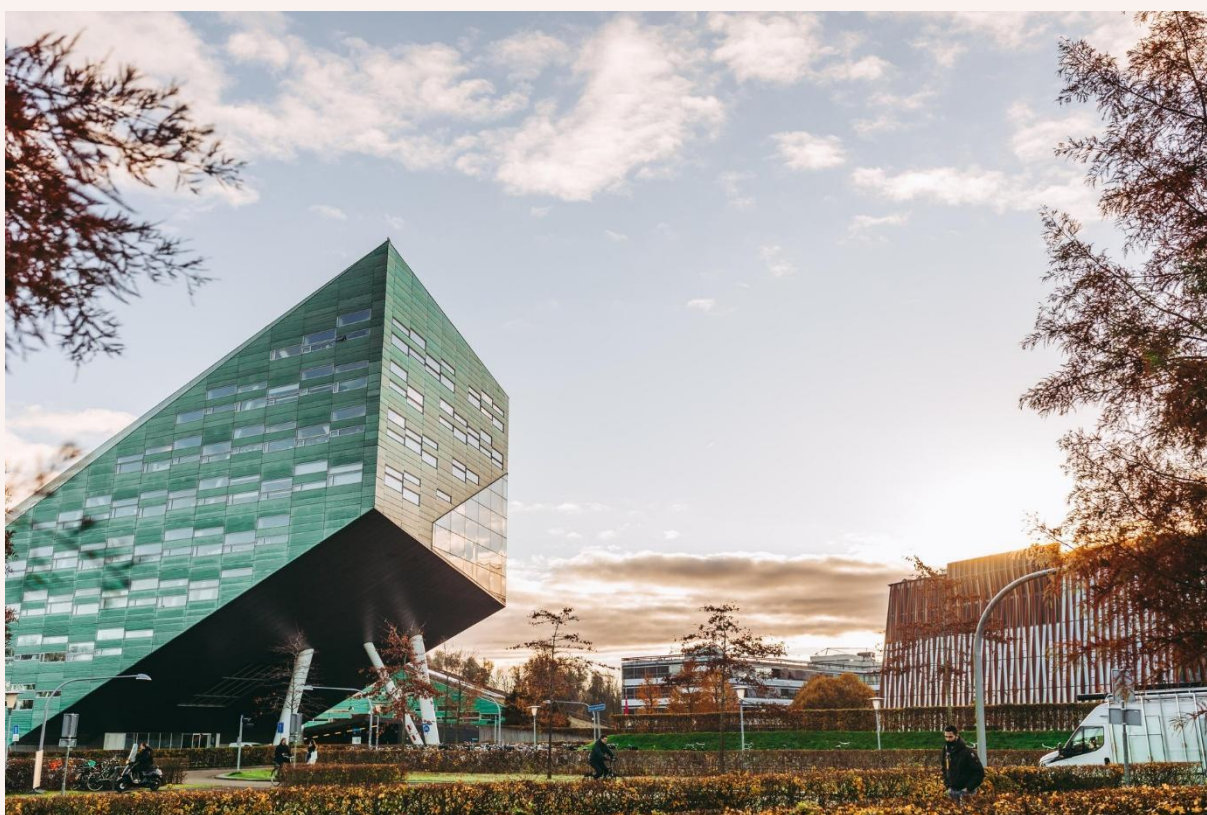

5.6 Meedoen in de samenleving

Maar er is meer nodig om het als kind, opgroeiende jongere of student goed te hebben. En om mee te kunnen doen in onze gemeente. Zoals betaalbare (en uiteindelijk gratis) kinderopvang, mee kunnen praten over wat er wordt geregeld, digitaal weerbaar worden en een kans krijgen op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Als ouder betaal je minder (en op termijn niets meer) voor kinderopvang. Goede opvang is dichtbij huis of werk.
- Jongeren denken en doen actief mee aan beleid dat hen aangaat. Jongerenparticipatie wordt daarom verder uitgewerkt en structureel ingezet.
- Er zijn meer – op de leefwereld van jongeren afgestemde – plekken gecreëerd, zoals skatepleinen of jongerenpodia.
- Jongeren worden digitaal weerbaar met behulp van specifieke programma's.
- De MBO en HO-instellingen betrekken de gemeente en arbeidsmarkt bij het onderwijs, onder andere door middel van werkveldadviesraden waar de vraag centraal staat: aan welke professies en vaardigheden is behoefte in de praktijk? De gemeente versterkt deze samenwerking door zelf nadrukkelijk praktijkleerplek te zijn.
- In de praktijk zijn vaardigheden waardevoller dan een opleidingsniveau. De gemeente wordt voorloper in het uitdragen daarvan, door bij de werving van stagiaires en medewerkers vooral te focussen op vaardigheden en kwaliteiten.
- Binnen gemeentelijke instanties komen mbo-traineeships.

Hoofdstuk 6

Cultuur en vrije tijd in de gemeente Groningen

---

6. Cultuur & vrije tijd in de gemeente Groningen

Zingeving & genieten

“Sport en cultuur zijn de smeermiddelen van de samenleving”

Cultuur: een breed en veel gebruikt begrip. Het is wat ons als Groningers bindt. Het is wat ons ‘Groninger’ maakt. Onze cultuur maken we met elkaar en ontwikkelen we elke dag verder.

6.1 Vrijwilligers

Vele tienduizenden vrijwilligers zetten zich in onze gemeente in: als mantelzorger, als taalmaatje, voor activiteiten in de wijk, het opruimen van zwerfafval of door bardiensten te draaien op de voetbalclub. Om slechts een paar van de vele maatschappelijke voorbeelden te noemen. Het zijn de mensen waar we niet zonder kunnen. Waar we zuinig op moeten zijn.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- We verminderen administratieve verplichtingen voor organisaties die draaiende worden gehouden door vrijwilligers.
- Subsidies voor maatschappelijke organisaties zonder winstoogmerk zijn transparant en makkelijk aan te vragen.
- Gelden – bestemd voor maatschappelijke organisaties – worden snel uitgekeerd.
- De gemeente vraagt maatschappelijke organisaties welke regels hen belemmeren in de uitvoering van hun werk. Op basis daarvan worden regels waar mogelijk vereenvoudigd of afgeschaft.

6.2 Sport

Laagdrempelig en plezierig kunnen sporten en blijven bewegen, dat ligt toch inmiddels voor iedereen wel binnen handbereik? Helaas is dat nog niet zo. Steeds minder bewegen is een ernstige gezondheidsbedreiging: het vergroot de kans op obesitas, hart- en vaatziekten, diabetes type 2 en zelfs kanker. Voldoende beweging stimuleert het immuunsysteem en draagt bij aan de mentale gezondheid. Laten we de inwoners daarom van jong tot oud verleiden tot bewegen en zo de 'bewegingsarmoede' aanpakken.

Op jonge leeftijd op een positieve manier kennis maken met sport en bewegen, leidt tot meer sport en bewegen op latere leeftijd. Naast minimaal twee uur per week bewegingsonderwijs door een vakdocent, krijgen kinderen de mogelijkheid om volop buiten te spelen en kennis te maken met verschillende sporten. Een samenwerking tussen naschoolse opvang en sportaanbieders willen we stimuleren, onder andere via de Vensterscholen en Rijke Schooldag.

Voor ouderen ondersteunen we initiatieven om samen te bewegen en elkaar te ontmoeten, waarbij balanstreining, valpreventie en het tegengaan van vereenzaming belangrijk zijn.

Sommige mensen ervaren echter financiële drempels. De Jeugd- en Volwassenenfondsen voor Sport en Cultuur zijn daarom cruciaal en breiden we uit.

Sportverenigingen bieden de mogelijkheid om georganiseerde wedstrijdgerichte sporten te beoefenen. Daarnaast hebben verenigingen een grote sociale waarde, niet in de laatste plaats door de belangrijke rol van vrijwilligers.

Het bestaansrecht van meerdere verenigingen staat echter onder druk: door stijgende (energie)kosten, een afnemend ledenaantal en de moeite om voldoende vrijwilligers te vinden. Het is dan ook van belang om sportverenigingen te ondersteunen om in de toekomst te kunnen blijven bestaan.

Groningen is een gemeente met geweldige topsportclubs zoals FC Groningen, Donar en Lycurgus. Daarom zijn wij dé centrumgemeente bij uitstek voor topsport en talentontwikkeling. Maar dat kunnen we niet alleen: daarvoor is (veel meer) de samenwerking binnen de regio nodig. Daarom zetten we in op een regionale visie op topsport, talentontwikkeling en de daarbij behorende accommodaties. Want samen met de provincies en omliggende gemeenten kunnen we de Noordelijke topsport naar grote hoogte tillen.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Elke wijk en dorp wordt beweegvriendelijk ingericht. Dit betekent bijvoorbeeld aantrekkelijke hardlooprondjes in het groen en goede fiets- en wandelroutes.
- In de dorpen en wijken komt de mogelijkheid tot het bedrijven van *urban sports* in de openbare ruimte.
- De gemeente stimuleert sportverenigingen tot intensievere onderlinge samenwerking, denk aan het exploiteren van kantines en de inzet van vrijwilligers.
- Het Jeugd- en Volwassenenfonds voor sport en cultuur wordt versterkt, en vergroot daarmee de sportkansen voor (het grootste deel van) de kinderen, jongeren en volwassenen die voor dit fonds in aanmerking komen.
- De inrichting van de wijk nodigt uit tot sociale ontmoeting en fysieke activiteiten, onder andere voor ouderen.
- Voor topsport en talentontwikkeling maken wij regionale afspraken over goede voorzieningen (zoals een volwaardige kunstijsbaan, een topsporthal en een indoorfaciliteit voor atletiek). Wij zetten volop in op

---

behoud van bestaande sportfaciliteiten en het toevoegen van nieuwe sportaccommodaties.

- D66 wil een nieuw Kardingse. Met behulp van de provincie lukt ons dat.
- We realiseren een Urban Sports Hub met regionale trainingscentra, voor de Groningse urban sporters die op topniveau presteren en anderen inspireren.
- FC Groningen en de gemeente gaan samen op zoek naar een nieuwe opleidings- en trainingslocatie, ter vervanging van de huidige plek in Corpus den Hoorn. Zo krijgen de FC én de amateursport de ruimte om verder te groeien.
- Groningen verdient een eigen marathonevenement.

“Ga als gemeente in gesprek met de verenigingen: stem af wat we nodig hebben om te kunnen blijven draaien. Pas daar de subsidie op aan, dan wordt het geld efficiënt ingezet”

- Partners in sport, bewegen, gezondheid en vitaliteit hebben een vitaliteitsakkoord gesloten. Goed opgeleide sportprofessionals hebben daarin een prominente rol.
- De gemeente investeert in sportinnovatie en realiseert voldoende nieuwe, multifunctionele sportaccommodaties.
- Verzekeraars en werkgevers weten sportscholen te vinden als het gaat om de gezondheid en inzetbaarheid van hun werknemers. De gemeente betreft de ondernemende sportaanbieders meer bij het beleid om haar inwoners gezond en vitaal te houden.

6.3 Cultuur

Kunst en cultuur verdienen een steviger plek in het Groningse beleid. D66 ziet cultuur niet als luxe, maar als iets wat mensen verbindt, inspireert, hen helpt de wereld te begrijpen en kleur te geven. Of dat nu gaat om een grootschalig festival, een film in het Forum, dat pas beginnende bandje in de kroeg, een bijzonder kunstwerk op straat of het behoud van de Groninger streektaal, het zijn de uitingen van wie we zijn. Het mooiste is wanneer kinderen – en dan bedoelen we álle kinderen – daarmee in aanraking komen.

We zijn trots op onze Groningse culturele instellingen die Groningen op de kaart hebben gezet. Op het Groninger Forum, dat mede tot stand is gekomen dankzij steun en initiatieven van D66. Trots ook dat Groningen de Europese hoofdstad van de popmuziek is. De samenwerking tussen provincie, gemeente en culturele instellingen maakt dat mogelijk en is er één om te koesteren.

We willen investeren in toegankelijke cultuur in de brede zin van het woord. Waarbij nadrukkelijk (o.a. publiek-private) samenwerking binnen de sector wordt gestimuleerd. En de gemeente niet de kartrekker maar de verbinder is én de bewaker van ons materieel en immaterieel erfgoed.

***“Ik wens de Groningers een beter kunstklimaat.
Kunst wordt nog teveel gezien als hobby”***

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Kunst en cultuur krijgen een plek in het onderwijs. Op zo’n manier dat het kinderen en jongeren prikkelt en uitdaagt. Het thema leent zich bij uitstek voor een combinatie met burgerschap. Zo gaat elk kind in de gemeente minimaal één keer met de basisschoolklas naar het Groninger Museum.
- Historisch (materieel) erfgoed wordt beschermd. Bebouwing wordt niet klakkeloos gesloopt, eerst wordt de historische en culturele waarde ervan voor de omgeving bepaald.

***“Laten we het Gronings als dialect naar een hoger plan tillen,
dat we leren om daar trots op te zijn”***

- Ook immaterieel erfgoed wordt erkend en beschermd. Zo willen we de Groninger streektaal versterken en doorgeven, samen met partners zoals het Centrum Groninger Taal & Cultuur. Als ICT-stad benut Groningen daarbij digitale middelen zoals apps, online lessen en archieven.
- Een diverser cultureel aanbod in de binnenstad van Groningen zorgt voor meer gespreide reuring gedurende dag, avond en nacht. Bijvoorbeeld door meer plekken te creëren waar bandjes en artiesten kunnen optreden.
- De gemeente stimuleert en faciliteert evenementen zoals het Bevrijdingsfestival, Noorderzon en ESNS (Eurosonic/Noorderslag). Dat betekent o.a. dat het contact met de gemeente en vergunningaanvragen doelmatig verloopt. Onnodig vertragende procedures zijn verleden tijd.
- De drafbaan wordt meer onderdeel van het Stadspark en wordt tegelijkertijd beter benut als evenemententerrein.
- Europese Culturele Hoofdstad 2033: Groningen gaat ervoor! Samen met de provincie, cultuurinstellingen, onderwijsinstellingen, ondernemersorganisaties en geïnteresseerde partijen.
- Wij zijn tegen de renovatie van de Oosterpoort en voor een Nieuwe Poort achter het station. Dat is belangrijk voor het voortbestaan van bijvoorbeeld het Noord Nederlands Orkest (NNO) en ESNS. Maar ook wanneer we een springplank willen zijn voor nieuw talent. Van daaruit kunnen we onze positie als Europese muziekhoofdstad verstevigen. Dit draagt tevens bij aan het investerings- en vestigingsklimaat en stimuleert ook de vrijetijdseconomie.
- Straatmuzikanten krijgen de mogelijkheid om het straatbeeld muzikaal te verrijken. Het gemeentelijk beleid biedt daar de ruimte voor.

-
- Kunstenaars, artiesten en culturele ondernemers krijgen de ruimte om zich te ontplooiën. Daarom willen wij investeren in culturele broedplaatsen in de gemeente, waar zij tijdelijk of permanent een werkruimte kunnen betrekken.
  - Openbare kunst verrijkt de dorpen en wijken. Bij voorkeur valt de keuze – in samenspraak met de bewoners – op een lokale kunstenaar.

6.4 De binnenstad als bruisend hart

De Groningse binnenstad is het economische, culturele en sociale hart van de stad. Het is een plek voor iedereen, om te ondernemen, te ontmoeten en te wonen. Maar als D66 willen we meer: een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid, meer ruimte voor lokaal ondernemerschap en een inrichting waar we jaren mee vooruit kunnen.

In 2035 willen we dé gastvrije binnenstad van Nederland zijn. Een ambitie die we waar gaan maken met Marketing Groningen, onderwijsinstellingen en ondernemers. Samen bouwen we de ‘verblijfskwaliteit’ verder uit: meer mensen bezoeken de binnenstad en blijven langer. Waarbij het begrip ‘binnenstad’ zou moeten worden opgerekt, want bijvoorbeeld ook de Westerhaven en Suikerzijde horen daarbij.

***“Eigenlijk gewoon een groot dorp, maar tegelijkertijd levendig.
Ik ervaar Groningen als swingend”***

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- De definitie van ‘binnenstad’ wordt zo mogelijk verruimd naar omliggende gebieden zoals Suikerzijde, Westerhaven en de UMCG-zone.
- In de verdere ontwikkeling van de binnenstad wordt een samenhangende mix gerealiseerd, met ruimte voor wonen, cultuur, horeca, werken en onderwijs.
- Initiatieven die bijdragen aan levendigheid, diversiteit en aantrekkelijkheid van de binnenstad krijgen voorrang.

-
- Vanuit het oogpunt van leefbaarheid werken gemeente, ondernemers en bewoners structureel met elkaar samen.
  - Leegstaand vastgoed kan door lokale ondernemers, pop-ups en makers tijdelijk worden gebruikt.
  - Ondernemers die zich in de binnenstad willen vestigen, worden door de gemeente geholpen (o.a. met het vinden van een goede locatie en met advies over huurcontracten).
  - Logistiek in de binnenstad wordt verduurzaamd, o.a. met hubs en elektrische bevoorrading. Plekken die moeten worden bevoorraad zijn goed bereikbaar.
  - Er worden meer speelplekken gerealiseerd in de binnenstad.
  - De Grote Markt en omliggende straten worden verder vergroend.
  - Er komt ruimte voor tijdelijke terrassen.
  - Het avond- en nachtleven wordt ervaren als veilig, bruisend en leefbaar.
  - Evenementen in de binnenstad blijven mogelijk. Regels rondom vergunningen moeten daarvoor zorgen, vinden wij. Zolang het maar leefbaar blijft voor de stadjes.

“Na een dag ergens anders denk ik altijd: ik ben weer thuis!”

Hoofdstuk 7

Financiën en keuzes

---

7. Financiën & keuzes

Hoe we (jullie) geld willen uitgeven

Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid om gemeenschapsgeld verstandig uit te geven en Groningen financieel gezond te houden. Dat betekent niet klakkeloos uitgeven maar aandachtvol investeren zolang het de leefbaarheid en duurzaamheid van onze gemeente ten goede komt. Zeker nu Groningen de komende jaren voor forse financiële uitdagingen staat. Het Rijk trekt zich deels terug: na 2026 verdwijnen belangrijke bijdragen uit het gemeentefonds. Dit 'ravijnjaar' betekent: minder geld, terwijl de opgaven groot blijven.

D66 wil eerlijk zijn: we kunnen niet alles blijven betalen. Daarom maken we scherpe keuzes. Kortingen die het Rijk oplegt, zijn direct van invloed op onze lange termijn begroting. Daarom blijft een actieve lobby nodig om deze bezuinigingen (deels) terug te draaien. Tegelijkertijd moeten we als stad duidelijk kiezen: wat kan wél en wat kan niet? De provincie zien wij als een serieuze samenwerkingspartner die vroegtijdig bij grote besluiten betrokken wordt. Door een goede samenwerking versterken wij de positie van Groningen met elkaar.

D66 legt de prioriteit bij investeringen die bijdragen aan brede welvaart en een sterke toekomst: betaalbare woningen, goed cultureel aanbod en sportvoorzieningen, energietransitie en gelijke kansen voor iedereen. We kiezen bewust voor een gemeente die doelmatig werkt, bureaucratie beperkt en geen onnodige lasten opstapelt voor inwoners en ondernemers. Onze keuzes mogen niet ten koste gaan van kwetsbare groepen. Zo houden we Groningen sociaal, leefbaar én financieel gezond.

7.1 De besteding van het gemeenschapsgeld

We vinden het belangrijk dat inwoners en ondernemers begrijpen hoe hun belastinggeld wordt besteed. We willen kunnen uitleggen hoe we tot financiële keuzes zijn gekomen. Daarnaast zijn we van mening dat lokale belastingen niet onnodig moeten stijgen en dat niet alle uitgaven vast moeten worden gezet. Dat geeft de gemeente ook in moeilijker tijden de ruimte om zelf keuzes te blijven maken.

Wat gaan we doen en wat merk jij – als Groninger – daarvan?

- Lokale lasten worden eerlijker verdeeld: de OZB wordt jaarlijks geëvalueerd met zorgvuldige aandacht voor een eerlijke verdeling tussen huishoudens en bedrijven.
- Er komen geen algemene verhogingen van kosten (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing) zonder dat daar een duidelijke reden of doel voor is.
- Reclamebelasting wordt afgeschaft (tenzij deze gelden via het Ondernemersfonds Groningen geormerkt worden ingezet voor ondernemerscollectieven).
- Het personeelsbeleid van de gemeente is transparant: groei van het ambtenarenapparaat gebeurt alleen wanneer dit aantoonbaar bijdraagt aan de dienstverlening aan inwoner, bezoeker of bedrijven.
- Er worden geen reserves opgepot zonder doel. Middelen worden ingezet waar ze nodig zijn: woningbouw, energietransitie en gelijke kansen.
- De gemeente stelt zich terughoudend op wanneer iets op een goede manier aan de markt kan worden overgelaten.
- Gemeentefinanciën zijn via open data eenvoudig in te zien voor inwoners en ondernemers.

7.2 De financiering van de plannen in dit verkiezingsprogramma

Onze voorstellen in dit verkiezingsprogramma vragen niet om een explosieve groei van de begroting, maar om slimme prioritering. Daarbij zijn dit onze keuzes.

Waar we in willen investeren:

Betaalbare woningbouw & leefbare wijken

- Realiseren van minimaal 5.000 nieuwe, betaalbare woningen. Met duidelijke afspraken over tempo, duurzaamheid en de verhouding sociaal/midden-huur/koop.
- Gefinancierd door: 1) samenwerking met corporaties en ontwikkelaars en 2) gemeentelijke cofinanciering gericht op infrastructurele ontsluiting en groen in wijken.

Duurzame economie & circulaire bedrijvigheid

- Investeren in herstructurering van verouderde bedrijventerreinen, energiehubs en concrete acties om netcongestie te verlichten.
- Gefinancierd door: 1) bundeling van bestaande economische stimuleringsfondsen, 2) Europese subsidies en 3) afspraken over cofinanciering met ondernemersverenigingen, bijvoorbeeld vanuit het Ondernemersfonds.

Onderwijs & Leven Lang Ontwikkelen

- Realiseren van voldoende leerwerkplekken en de mogelijkheid tot om- en bijscholing. Dit in samenwerking met MBO's, de Universiteit van het Noorden, SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) en werkgevers in de regio.
- Gefinancierd door: het doelgericht benutten van bijdragen voor LLO vanuit het Rijk, NPG, Nij Begun en JTF (Just Transition Fund), gekoppeld aan scholingsfondsen.

Digitale vaardigheid en weerbaarheid

- Beschikbaar maken van (ten minste) de basiscursus Digitale vaardigheden en AI-vaardigheidstrajecten voor inwoners, ondernemers en ambtenaren.
- Gefinancierd door: 1) bestaande middelen voor digitalisering en 2) samenwerking met private partners, digitale academie en onderwijs.

Wijkbudgetten en burgerinitiatieven

- Minimaal 10% van de wijkontwikkelingsbudgetten wordt direct beschikbaar voor initiatieven van bewoners.
- Gefinancierd door: herverdeling van budgetten, van centrale projectsubsidies naar directe wijkbudgetten.

Waar we terughoudend in zijn:

Groei van het gemeentelijk uitvoeringsapparaat

- Geen structurele uitbreiding van ambtelijke fte's wanneer er geen sprake is van extra taken of digitaliseringswinst. Nieuwe taken worden zoveel mogelijk met bestaand personeel en slimmere processen uitgevoerd.

Versnipperde subsidiestromen

- Kleine, versnipperde subsidiepotjes (die beperkt effect hebben) zullen geëvalueerd en gesaneerd moeten worden.
- Beter is: maak een bundeling van grotere, impactvolle regelingen met duidelijke doelen en verantwoording.

Extra lokale belastingen en heffingen zonder duidelijke bestemming

- Geen OZB-verhoging boven inflatie zonder duidelijke onderbouwing.
- Reclamebelasting alleen geormerkt via het Ondernemersfonds.
- Nieuwe heffingen of verhogingen, zoals nieuwe plekken voor betaald parkeren, komen er alleen na aantoonbare afstemming met inwoners en ondernemers. En alleen wanneer het leidt tot een duidelijke verbetering van mobiliteit en leefbaarheid in de wijk.

Zo blijft de begroting van Groningen solide en voorspelbaar, mét voor investeringen die brede welvaart versterken.

---

8. Colofon

Samengesteld door de verkiezingsprogrammacommissie GR2026 van D66 afdeling Groningen onder voorzitterschap van Antje Diertens.

Fotografie:

Groningen Beeldbank

Peter Wiersema (p. 11)

Stella Dekker (p.44, 64, 79, 80)

Daniek Snijder (p. 23,)

Marketing Groningen (p. 54)

Vormgeving:

Berndt Benjamins

Morris Wouters

Bob Voorneveld

